

O černokňážíkovi VLADO BEDNÁR Niektorí veľmi závistlivi ľudia o mne hovoria: „Ten Boletus je určite čarodejník a vie čarovať!“ Lenže ja a čarodejník? Veď ja neviem vyčarovať ani obyčajného zajaca. A holuba sa mi podarí vytiahnuť z klobúka tak raz za rok!

ILUSTROVALA BLANKA VOTAVOVÁ

To preto hovoria o mne ľudia, lebo viem zbierať huby a rozumiem im. Keď je sucho a ostatní hubári sa vracajú z hory s dlhým nosom a prázdnyimi tanistrami, veselo si vykračujem s plným plecniáčikom. Nie som ja veru nijaký čarodejník, len chodím do lesa celý rok a načúvam, čo sa kde v prírode šuchne. Veď v lese nie je nikdy celkom ticho. Vtáky štebocú, líšky si dávajú dobrú noc, trávy šušoria a cvrčky cvrlikajú. Títo všetci mi prezradia, kde práve huby rastú, a ja si ich potom len vyzbieram. Kdeže taký babrák, čo sa vyrúti do lesa ako na tanku, kade ide, tade hika a kikirika, nikoho nepočúva — pred takým hříby aj späť do zeme zalezú.

Takí ani nevedia, prečo rastú huby v kruhoch. Možno sa práve okolo mňa zhromažďujú, aby som im zase niečo pekné povedal.

Nie som ja veru čarodejník, no jednu takú rozprávku som už kdesi počul. O černokňaž-

níkovi. Povie vám ju, aj svojim milým rýdzikom som ju už v hore rozprával. Ale iba tým dobrým, lebo ja jedovatým hubám ani slovo nepoviem. Ani vy sa s nimi nebavte.

Nuž teda — bol raz jeden starý človek a ten mal jedného syna. Ale že bol starý a pritom aj veľmi chudobný a školy a družiny ešte vtedy neboli, nemohol si syna vychovať. Napokon, keby bol bohatý, možno by sme ani túto rozprávku nepočuli. Takto raz, keď sa posťažoval na svoju psotu, rozhodol sa, že zavedie svojho syna medzi ľudí a dá ho do služby.

„No veru, otec môj,“ odpovie syn, lebo bol poslušný, „tak bude, ako povie.“

Starý vzal vatrál i cedidlo a ostatný kúsok chleba, čo vo svojom bydle mali, a vybrali sa z domu službu hľadať.

Idú, idú čiernymi horami, nájdu tam jedného čierneho chlapa na skale sedieť a knihy čítať. A to bol, hľadteže — černokňažník, ale oni o tom nevedeli.

Poklonia sa mu a on im odpovie:

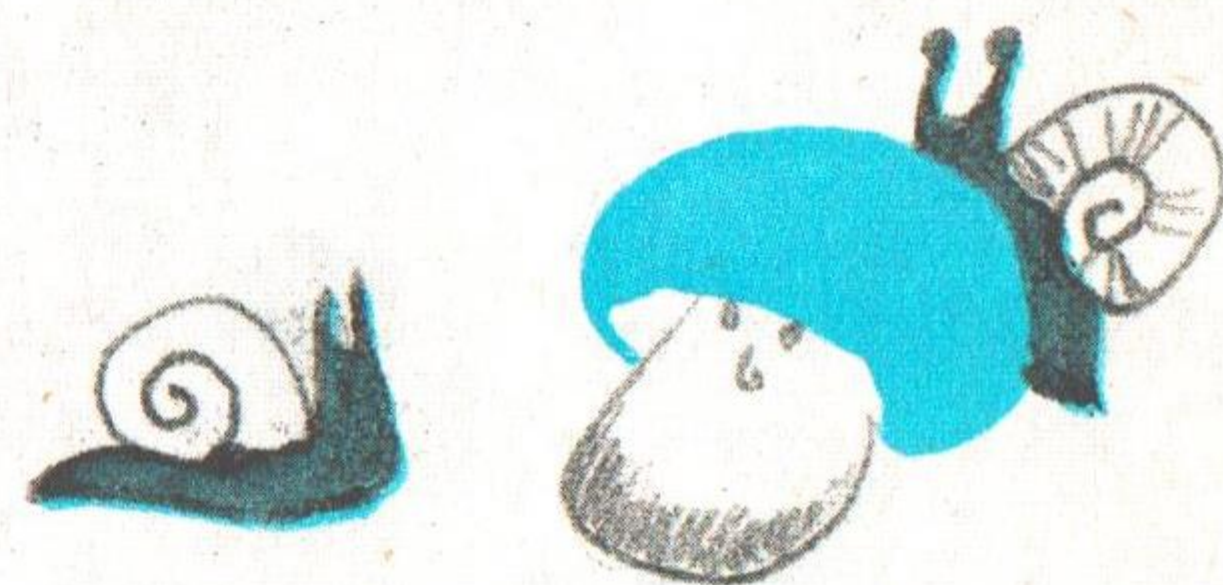
„Kdeže idete, starký, kde?“

„Hja, vediem si tuto syna volakde do služby. Či by ste ho vy neprijali?“

„Čože by som ho neprijal,“ odpovie černokňažník. „Sedem rokov ho budem u seba držať, po siedmich rokoch si poňho prídete a vtedy, ak si ho poznáte, bude váš, ale ak nie, tak si ho ja na večnosť podržím.“

„No dobre,“ odpovie otec a myslí si: Čože by to bola za robota, aby som si syna po siedmich rokoch nepoznal!

Černokňažník sa hneď začal syna vypytovať, či vie čítať. Akože by ten nevedel, keď bol od mladi šikovný a zvedavý? Ale keďže sa obával, či by to bolo dobre prezradiť, nuž len povedal, že mal z čítania na vysvedčení

štivorku a možno aj päťorku, nepamätá si už dobre.

„No keď nevieš, tak si môj,“ povedal černokňažník spokojne. „Dám ti ja jednu robotu.“

A s tým ho zaviedol do svojho domu. Tu v jednej izbe boli samé kefy, v druhej samé knihy, a tá tretia bola zamknutá.

„No vidíš, tuto budeš bývať. Inú robotu nebudeš mať, len s tými kefami tie knihy ometať. Ale do tej tretej izby ani nenakukni, lebo by sa ti zle vodilo. Ja pôjdem teraz na sedem rokov na výlet, nuž sa tak správaj, aby som ťa mohol, keď sa vrátim, pochváliť.“

Milý černokňažník odišiel a chlapec zostal sám. Čistil knihy, čistil, až sa mu to napokon odnechcelo robiť a dal sa ich čítať. Nuž a veru to boli samé čarodejstvá, aj o jedovatých hubách tam bolo všetko popísané, ako koho začarovať a premeniť a podobne. Čítal mládenec a veru všetky čarodejstvá sa z kníh vyučil.

A ani tretia izba mu nedala, a keďže to bolo živé chlapčisko, nakukol do nej. Oj, a veru sa z tej komnaty ozval veľký plač. Vstúpil teda dnu a tam na policiach v košíkoch kadejaké huby a hříby od výmyslu sveta. Masliaky, plávky, pavučinovce, sliziačky, čirovky.

„Pomôž nám, statočný chlapče,“ osloví ho jeden starý choroš. „Veď my nie sme huby, ale zakliati hubári, čo zle po lese robili, do

iných húb kopali a za trest nás černokňažník na večné časy na všakovaké trúdniky a suchohříby popremieňal.“

Chlapec sa už vyučil všetkým čarám, nuž mu nebolo ťažko všetkých odčarovať. Potrestaní hubári mu ďakovali, sľubovali, že už nikdy nebudú zle robiť, a veselo sa pobrali domov.

Iba ten starý choroš ešte zostal a mládenecovi tri guľôčky — prašničky do ruky šuchol:

„Keď bude s tebou zle, budú ti na dobrej pomoci,“ poradil mu a už aj trielil za ostatnými.

Sedem rokov pominulo a staručký otec sa pobral do lesa po syna. Tam s ním už bolo zle-nedobre, lebo aj černokňažník sa medzičasom vrátil domov a hneď zistil, čo sa stalo.

Už aj začal chlapca naháňať, že ho potrestá. Trieli teda už aj syn horou, a keď otca postretne, hovorí mu:

„Bežme my, tatko môj, lebo nás černokňažník vytrestá!“

Bežali, bežali, ale černokňazník im napokon i tak bol v päťách. Tu si synak spomenul na tie guľôčky — prašničky starého choroša a jednu hneď ponad plece zahodil dozadu.

Vzápätí na tom mieste les húb-podpňoviek vyrástol, len tak kmene stromov prašťali, ako nimi obrástli. A keďže bol černokňazník veľký hubár, musel všetky vyzbierať, očistiť, uvariť a do octovej vody s cibuľou naložiť.

Za ten čas otec so synom ubehli hodný kus cesty, no aj tak ich černokňazník dobiehal. Vtedy mládenec zahodil druhú guľôčku a hneď tam plná lúka tanečníc poľných narástla.

Keď aj tie černokňazník vyzbieral, očistil a hubovej polievky z nich navaril, odhodil šuhaj tretiu prašničku. Z tej sa hneď zrodilo celé pole pôvabníc takých fialových, že ich musel černokňazník do jednej vyzbierať, povariť a do soli naložiť.

Už aj domov dobiehali, keď im bol ten černokňazník znova za päťami. Tu premenil sa synak s otcom na drobné a nenápadné huby — čierne lieviky trúbkovité. Čarodejník len tak fučí okolo nich a frfle si:

„Cha, nebudem sa pre dve mizerné prašivky zbytočne zohýnať, keď sú lesy plné dobrých hribov!“

Trielil po horách, po dolinách — snoril, snoril, no tých dvoch nájsť nemohol. Od zlosti napokon tak ozelenel a hrozne zakľal, až sa sám zmenil na muchotrávku zelenú, smrteľne jedovatú.

Od tých čias sa otec so synom zle nemali, lebo syn sa hubám rozumel a vždy našli plné koše. Predali ich na trhu a dobre im veru za ne zaplatili. Iba tú zelenú muchotrávku obchádzali. Vedeli, že je jedovatá.

„Aj ja ju odvtedy obchádzam, ale lieviky mám rád,“ ukončil som svoje rozprávanie hribov, čo sa v kruhu okolo mňa zhromaždili, a pobral som sa kade ľahšie s plným košíkom.

Miliónofarebná jar

V zime všetko sivé je.
Maliarka jar však dá sľub,
že keď tuše vyleje
a vytláči farby z túb,

všetko bude ako nové:
modro-žlto-fialové,
karmínovokobaltové,
smiešnojarnoblázninové.

Kto býva vo vajíčku?

Malé oko zvedavé.
Žmurká na mňa: „Už je čas?
Už chcem behať po tráve!“
„Ešte musíš, kura, rásť!“

Obývací strom

Aha: hore ešte jedno okno svieti.

Strom je vlastne taký vtáčí mrakodrap.

Ďateľ klope: „Buďte ticho! Spia mi deti!“

Vrabčiak na to: „No-no! Len sa nerozdrap!“

Kde je dobre a kde najlepšie

RUDO MORIC

Kamaráti

Maroš sa priblížil k ohrádke, v ktorej bola psia búda. Chlpatý hafan ho pozoroval. Ani neštekol, ani nezavrčal. Naopak, oči sa mu smiali.

„Ako sa voláš, havino?“ opýtal sa ho Martin v úctivej vzdialenosti.

Pes zamával chvostom, podišiel k pletivu a vyložil naň predné laby.

„Ja sa volám Maroš Kukučka.“

Pes chňapol po muche, čo mu chcela sadnúť na ňufák.

Martin sa osmelil, prepchal ruku cez očko pletiva a pohladkal psa.

„Ty si môj kamarát, dobre?“

Pes len tak na pol pysku brechol, akoby prisvedčil.

„Keď si môj kamarát, tak poď ku mne,“ Martin na to. A už aj podišiel k bráničke a odháčkoval háčik.

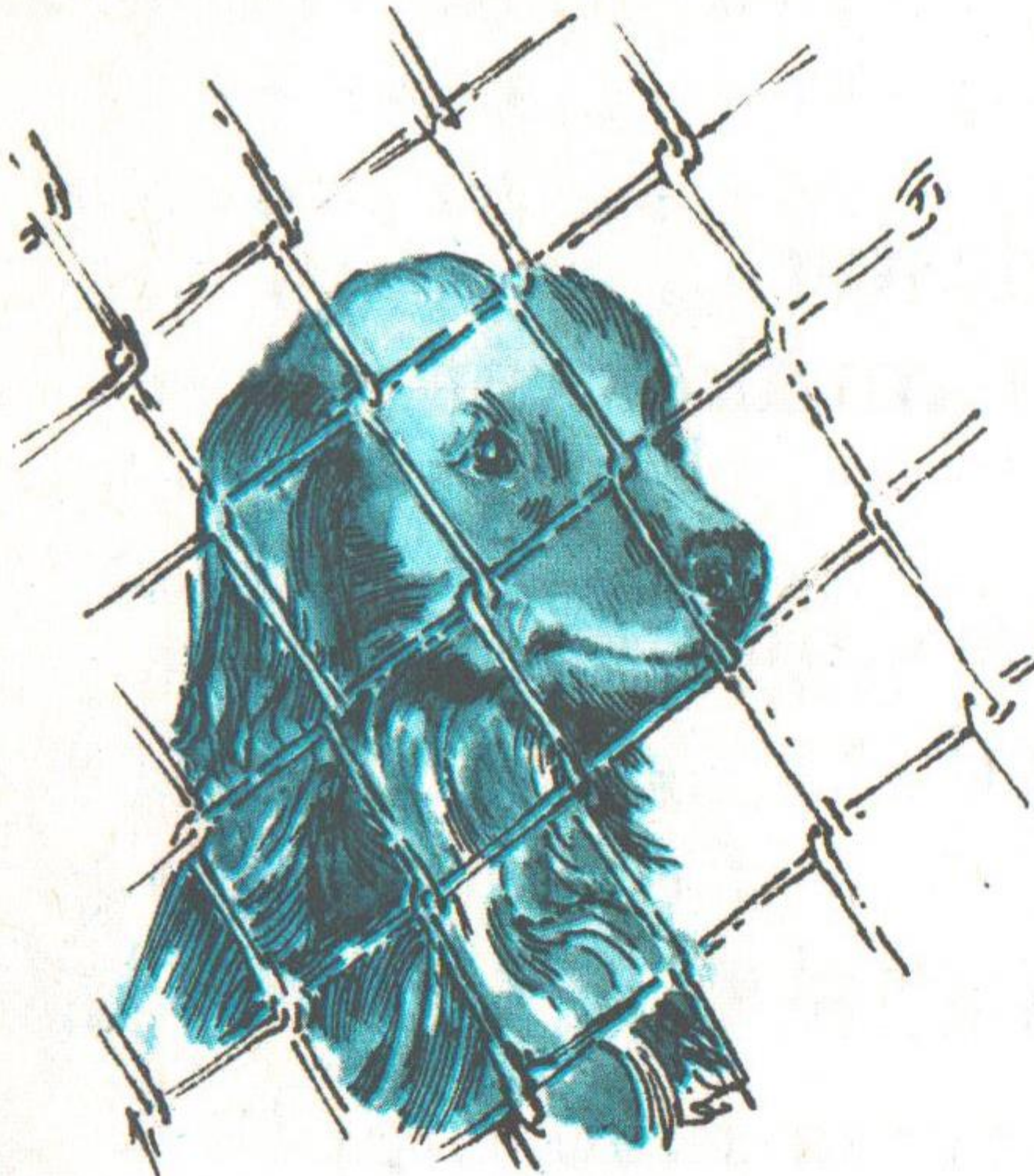
Dvercia sa otvorili a Martin povedal:

„No poď!“

Pes vážnym krokom vyšiel z ohrádky. Chlapča ho chytilo za obojok a zamierilo s ním k domu.

Tak vošli do kuchyne.

„Aha, Martin si už našiel kamaráta,“ zasmial sa dedko.

6

Spievajúci bôb

V istej dedine žil otec so synom Tuom. Obrábali malé políčko a tak sa živili. Ráno, ešte len svitá, už sú obaja na poli. Ale nech robia akokoľvek, stále sú biednejší.

Raz večer Tuo natrhal za košík bôbových strukov, sadol si na prah a začal ich lúskat. Pritom si pospevoval:

„Hej, hej, zelené, červené bôby! Hej, hej, červené sladušké bôby...“

A tu počuje tenučký hlások:

„Čože to vyspevuješ, Tuo? Červené bôby nebývajú.“

Tuo podvihol hlavu, ale nikoho nevidí.

Iste sa mi to len zamarilo, pomyslel si a siahol do košíka po ďalšie struky.

„Hej, hej, zelené, červené bôby,“ zanôtil opäť.

A tu zaznel hlások ešte jasnejšie ako prvý raz:

„Tuo, červených bôbov niet!“

Tuo sa náramne začudoval. Zvedavo sa poobzeral okolo seba, i do izbice nakukol, či tam dakto nie je, ale nikde nevidel nikoho. Nuž zvolal:

„Kto sa mi to prihovára?“

„Ja, spievajúci bôb.“

„Bôb? A kde si? Ukáž sa mi!“

„Ležím v najväčšom struku.“

Tuo vybral z košíka najväčší struk, položil si ho na dlaň a zvedavo sa naň zahľad. Tu struk sám od seba pukol a odrazu z neho vyskočil malý zelený človečik.

„Prečo žiješ v struku?“ čudoval sa Tuo. „Čo tam robíš?“

„Spievam pesničky, aby bôby dobre rástli.“

„A naozaj?“

„Lúskaj, presvedčíš sa.“

Tuo sa usmial, nabral z košíka za hrsť strukov a bôb zanôtil:

Jeden strúčik, dva struky,

v každom je bôb ukrytý.

Lúskaj, Tuo, lúskaj, môj,

nech sa sype bôb na stôl.

A Tuo si ide oči vyočiť, lebo len čo zelený človečik začal spievať, pocítil v sebe neobyčajnú silu. Prsty sa mu tak mihali, že miska sa mu v okamihu zaplnila bôbmi a tie, čo sa do nej nevmetili, sypali sa na stôl.

„Dost, dost! Ďakujem ti za pomoc, spievajúci bôb!“ zvolal Tuo.

Malý zelený človečik na to povedal:

„Vlož ma do vrecka, Tuo, aby som bol stále pri tebe.“

Potom si ľahol do struku ani do kolísky a ten sa sám od seba zatvoril.

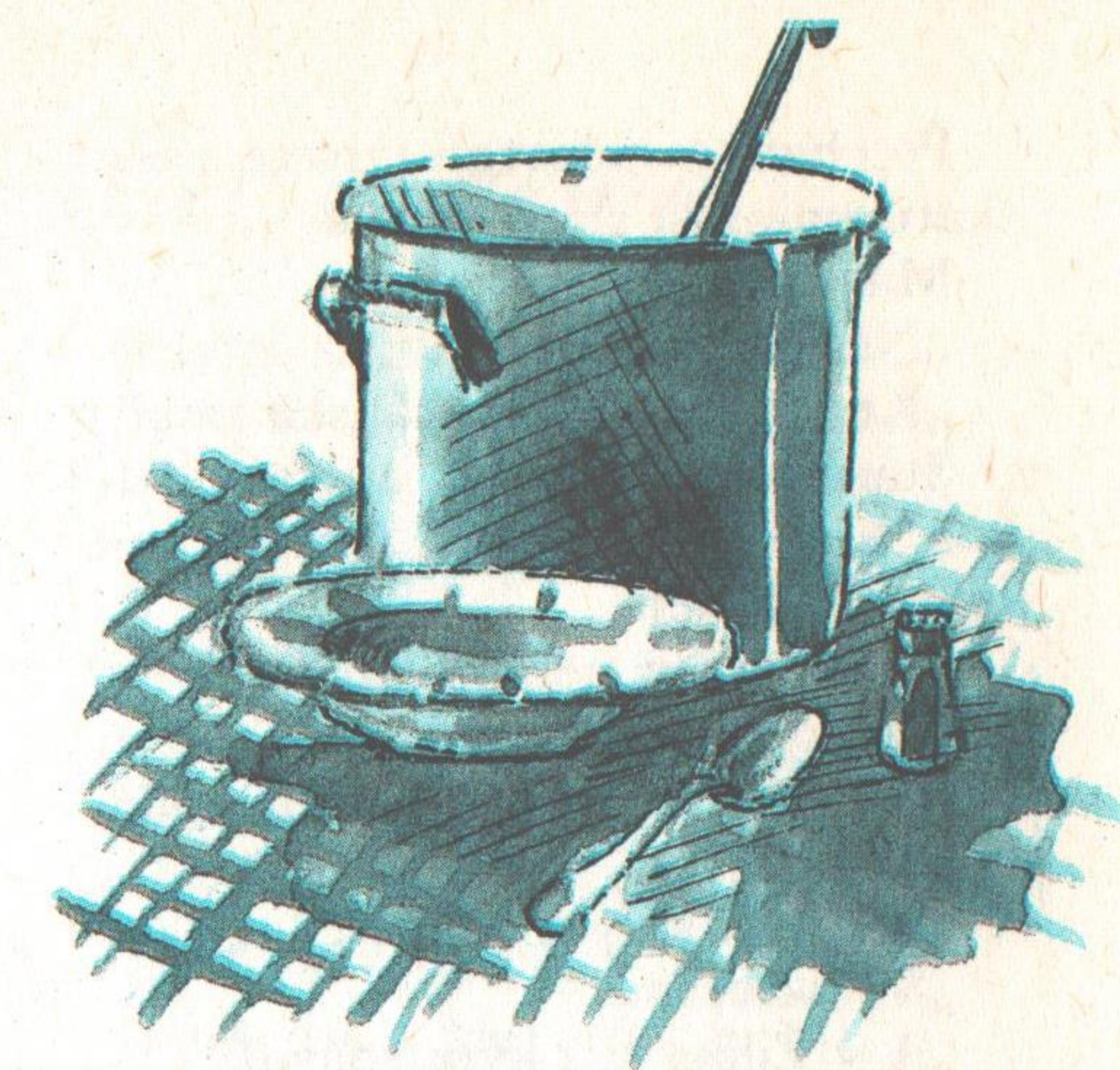
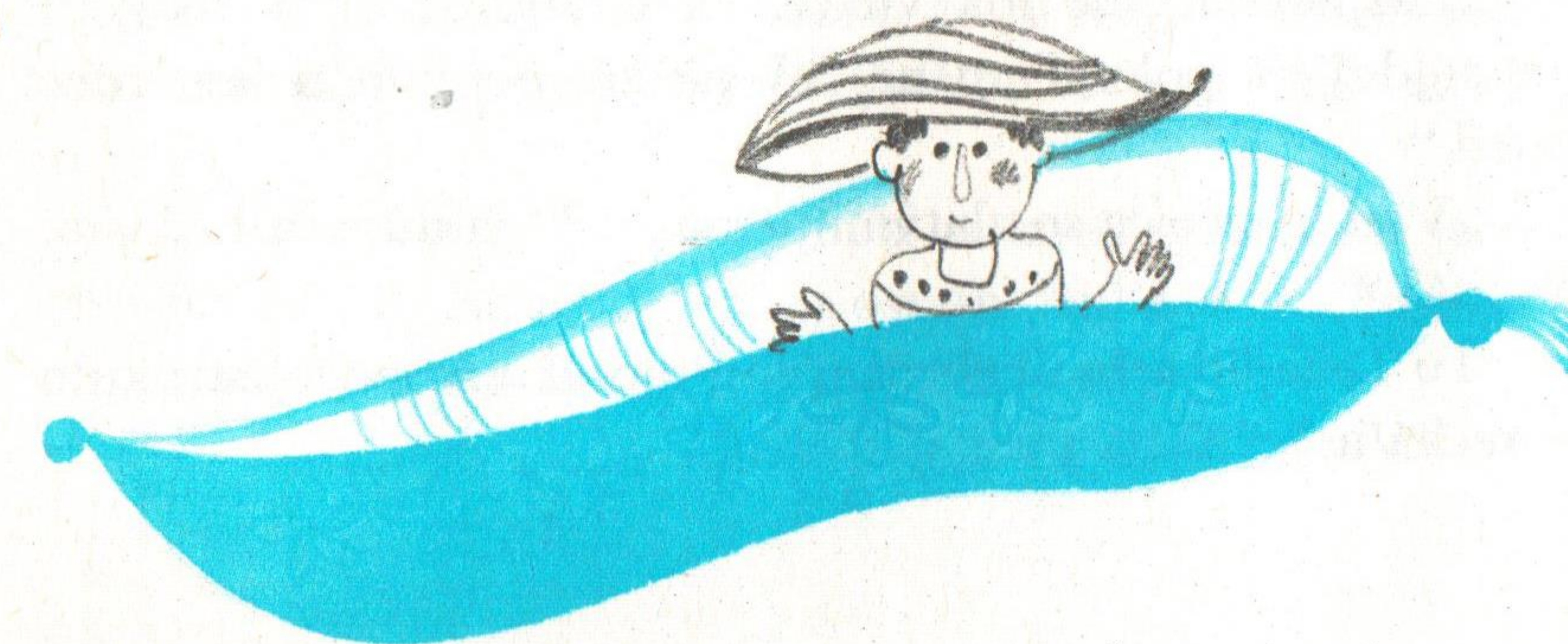
Ráno vložil Tuo struk do vrecka a šiel s otcom okopávať dyne. A len čo chytil motyku do rúk, zelený človečik v bôbovom lusku tichučko zanôtil:

Kop, motyka, rozdrv hrudy,

nech sú dyne ako sudy!

Tuo opäť pocítil v rukách neobyčajnú silu. Motyka sa mu v nich tak mihala, že sa staručký otec nestačil čudovať.

O dva dni šli plieť burinu. A znova bolo tak ako prv. Len

Stará mama sa však nezasmiala. Práve vyšla z izby, kde prestierala na stôl, a keď zbadala psa, okríkla ho: „Brok, čo tu robíš! Marš von! Nevieš, že nesmieš dovnútra?“

„Nechaj ho, dnes výnimočne,“ povedal dedko starej mame. „Či nevidíš, že si ho priviedol Martin-ko?“

Stará mama teda nechala psa vnútri, ale len dovtedy, kým nezasadli za stôl. A Martin šuškal psovi do ucha: „Už viem, ako sa voláš. Brok, Brok, Brok!“

Veľká tma

Otec s mamou a s Viktorkou odišli ešte toho večera. Domov majú vyše dve hodiny cesty, budú tam raz-dva.

Maroš nežialil ako v Žiline. Vedľa neho stál Brok a vrtel chvostom.

A potom stará mama zaviedla vnúčika do jednej z izieb. Vravela jej predná.

A tu ho aj uložila do postele vyumývaného, voňajúceho mydlom. Perina a vankúše zase voňali slnkom, dobre sa v nich ležalo. Stará mama stiahla roletu, dala Marošovi na čelo bozk a zhasla.

„Dobrá noc, vnúčik!“

„Dobrá noc, stará mama.“

Tma, hustá tma! Nožom ju možno krájať! Maroš sa jej zľakol. Aj v ušiach mu šušťala. A strašila. Chcelo sa mu zavolať buď na dedka alebo na starú mamu, ktorá v kuchyni hrkotala riadom. Ale nezavolať. Hanbil sa. No zaspáť nemohol.

7

Po chvíli sa pootvorili dvere a cez škáru nakukla stará mama.

„Maroš si sadol.“

„Nespíš, vnúčik?“

„Keď je tu taká veľikánska tma!“

Stará mama otvorila dvere a sadla si k nemu na posteľ. Chytila mu ruku do svojej.

„Vari sa len nebojíš, Martinko?“

„Nebojím, ale takú veľkú tmu nemáme ani doma. Ani v Žiline taká nebola.“

„A doma s kým spávaš?“

„S Viktorkou.“

„A v Žiline si s kým spával?“

„S babkou.“

Stará mama sa rozosmiala.

„Dobre, u nás budeš spávať so starou mamou, aby tá tá veľká tma tak nestrašila.“

A zavolala dedka:

„Dedko, odo dneška budeš spávať sám. Nebudeš sa báť?“

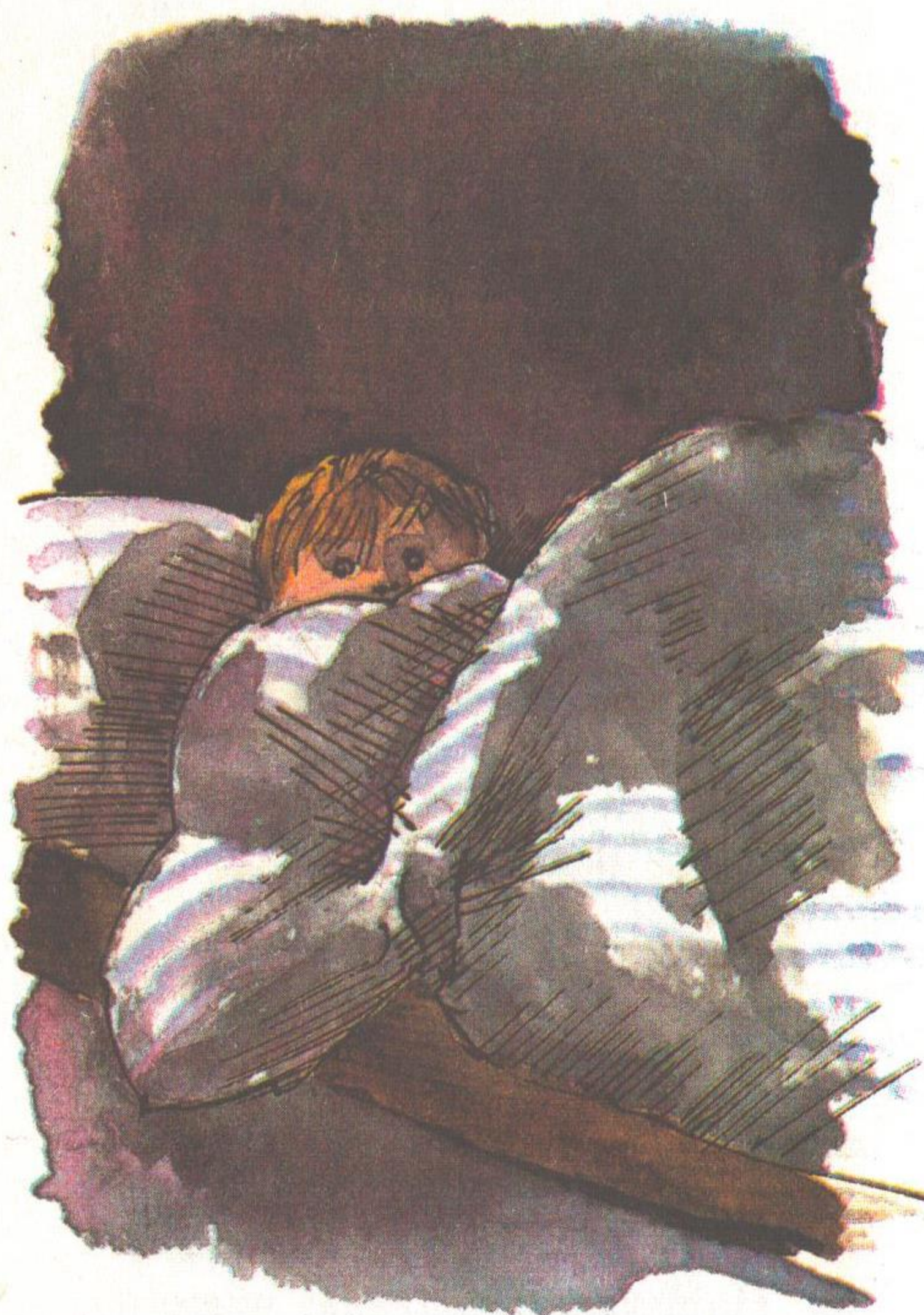
„Nebudem,“ zavolať dedko.

Stará mama sa teda išla prezliecť do nočnej košeľe a všuchla sa k Martinovi do postele.

Držala vnúčikovi ruku a tma už nebola taká hustá a strašná.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE PETER CPIN

čo sa jej Tuo dotkol a zelený človečik zaspieval, priam mu mizla pod rukami.

Od tých čias sa im darilo všetko. Nuž nečudo, že na jeseň zobrali z poľa bohatú úrodu, v sýpke mali tri vrecia bôbu, tekvice im narástli ani dyne, dyne ako súdky.

Dopočul sa o tom i lenivec Ležajko.

„Ako ste prišli k toľkej úrode?“ vyzvedal sa.

„Pracoval som s otcom celú jar i leto,“ odpovedal Tuo.

„Pole sme prekopali, tekvice i dyne polievali a okopávali.“

„Zaiste vám pomáhal dáky čarodejník, lebo na okolí nik nemá takú úrodu ako vy!“ húdol si svoje Ležajko.

„Nijaký čarodejník, iba spievajúci bôb nám vyspevoval svoje pesničky.“

„Vari vie bôb spievať?“ čuduje sa Ležajko. „A kdeže ho máš? Požičaj mi ho, nech aj mne zaspieva dáku pesničku.“

„Prečo nie?“ povedal Tuo a vybral z vrečka struk.

Ležajko ho schytil a bežal domov. Doma položil struk na stôl a zvolal:

„Spievaj, bôb! Vyspievaj mi pekné šaty, veľa jedla i novú chalupu.“

„Zaspievam, ale iba vtedy, ak chytiš do ruky motyku a pôjdeš na pole. Tam nájdeš všetko, po čom ti len srdce túži.“

„Vari aj hrniec so zlatými peniazmi?“ čuduje sa Ležajko.

„Aj.“

Tu Ležajko schytil zhrdzavenú motyku, vopchal struk do vrečka a bežal na pole.

„Kop a ja budem spievať,“ ozvalo sa zo struku.

Kopal Ležajko celú jeseň, kopal celú jar, i bôb, uhorky, tekvice a dyne na pokopané pole zasadil, ale hrniec so zlatými peniazmi sa neukazoval.

A zelený človečik v struku len vyspevoval:

Chceš bez biedy šťastne žiť?

Musíš pole obrobiť.

Kopal Ležajko pole, polieval, burinu plel. A na jeseň mal aj on bohatú úrodu. Takú bohatú, že sa mu hrniec, čo mal doma na poličke, peniazmi zaplnil až po vrch. A vtedy struk zmizol.

A čo bolo ďalej? Spievajúci bôb sa kdesi stratil, ale jeho pesnička ostala. Naučili sa ju aj ostatní ľudia, a len čo si ju zaspievali, hneď im išla práca lepšie od ruky.

Prel. VIERA JANUSOVÁ

Lev a zebra

MILAN KENDA

*Po ulici ťapká lev
ako model k erbu.*

*Na pleci má húsenicu
a po boku krásavicu.
Húsenicu z agátu.
Krásavicu z plagátu.*

*Po ulici ťapká lev.
Zrazu zočil zebra.*

*Prichystal sa k skoku.
Bol to omyl roku.
Polámal si drápky.
Zabielil si labky.*

*Po ulici ťapká lev.
Nenávidí zebra.*

*Mala rovné biele rebrá.
Volali ju cestná zebra.
Boli to len biele linky
na prechode pre slečinky.*

*Po ulici krivká lev
za volaním voliéry.
Len tak-tak, že neplače.
Na zebry už neskáče.*

Rozprávka o žralokovi

JÁN MILČÁK

Viezol som sa vo vlaku. Oproti mne sedel chlapec, ktorý sa volal Albín.

„Vieš niečo o žralokovi?“ opýtal sa ma chlapec.

„Veľa nie,“ odvetil som.

„Myslel som, že vieš o ňom rozprávku,“ zatváril sa chlapec sklamane.

„Žraloky patria do skupiny stavovcov,“ spomenul som si na školské učivo.

„Hovoriš to ako náš učiteľ,“ odvetil chlapec rozmrzene.

Vlak fujazdil, vozne s cestujúcimi sa kolembali a sprievodca chodil od sedadla k sedadlu.

„Keby si mi rozprával rozprávku, cesta by nám ubehla rýchlejšie,“ nedal chlapec pokoj.

Ani som neotvoril oči.

Iste mi dáte za pravdu, že človekovi, ktorému sa začne driemať, nezáleží na tom, aby mu cesta trvala krátko.

„Ktovie, či niektorý cestujúci nevezie žraloka,“ ozval sa chlapec opäť.

„Žralok potrebuje vodu. Kde by ho mal?“ opýtal som sa.

„Nepočul si nič o nepremokavom kufri?“ zvolal Albín. „Viezol by ho v ňom.“

V duchu som si opakoval školskú látku o žralokoch, ale ani jediné slovo som nepovedal nahlas, aby si Albín nepomyslel, že viem hovoriť iba veľmi úsečne.

Onedlho som zaspal a musím povedať, že

spánok je príjemnejší ako podriemkavanie.

„Spomínal si nepremokavý kufor?“ opýtal sa muž s fúzmi, ktorý sedel na susednom sedadle.

„Žralok môže cestovať iba v nepremokavom kufri,“ povedal Albín.

„Vidím, že sa vyznáš v cestovaní,“ odvetil muž s fúzmi.

Upozornil som Albína, že sa nepatrí dávať sa do reči s cestujúcimi, ktorých nepoznáme, ale chlapec na to zabudol. Onedlho si prisadol na susedné sedadlo.

„Kam cestuješ?“ opýtal sa cestujúceho.

„Daleko,“ odvetil muž. „Do Splitu.“

„Chcel by som cestovať s takým kufrom ako ty,“ povedal chlapec.

„Je dosť ťažký. Na stanicu som ho viezol na nákladnom aute.“

Muž potom zložil kufor z poličky a postavil ho pred Albína, aby ho mohol poťažkať.

Chlapec kufor zodvihol a chystal sa povedať: „Jéjéjéj, je naozaj ťažký.“ Ale povedal niečo celkom iné:

„Je nepremokavý, je celkom nepremokavý!“

Muž s fúzmi významne prikývol.

„Viem, čo je v kufri, už to viem,“ zvolal Albín.

„Žralok,“ odvetil muž.

Chytil kufor do oboch rúk a obozretne ho vyložil na poličku.

„Je chorý, rozboleli ho zuby,“ dodal na vysvetlenie.

„To je zlé,“ odvetil chlapec.

„Chytil som ho vo Váhu. Blízko Piešťan.“

Vlak veselo zahvízdal, aby upozornil cestujúcich, že aj vlaky sa tešia a najväčšiu radosť majú, keď môžu prejsť tunelom.

„Priplával do sladkých vôd, aby si nachytil rýb,“ povedal muž. „Ale doplatil na to. V sladkej vode ho rozboleli zuby.“

„A prečo nešiel k zubnému lekárovi?“ spýtal sa Albín.

„Šiel, ale mu to nepomohlo.“

Chlapec nechápavo hľadel na cestujúceho s nepremokavým kufrom.

„Nepomohlo mu to,“ zopakoval muž. „Keď žralok otvoril ústa, zubár sa preľakol a ušiel.“

„A nenašiel sa niekto iný, čo by ho bol vyliečil?“ spýtal sa chlapec.

„Nenašiel.“

„To je čudné,“ povedal Albín.

„A možno by ho zuby prestali bolieť,“ začal po chvíľke muž s fúzmi.

„Tak prečo ho neprestali?“ opýtal sa chlapec.

„Pretože tabletky boli okrúhle a biele.“

„Ale veď tabletky sú okrúhle a biele,“ zvolal Albín.

„Mali by sa podobáť rybe,“ povedal muž s fúzmi. „Žralok chce len také.“

V tej chvíli sa aj Albínovi videlo veľmi čudné, že všetky lieky sú okrúhle a biele, hoci by mohli byť i štvorhranné alebo podlhovasté, alebo by sa mohli podobáť rybe.

„Bojím sa, či nájdem v Splite more,“ povedal muž s fúzmi.

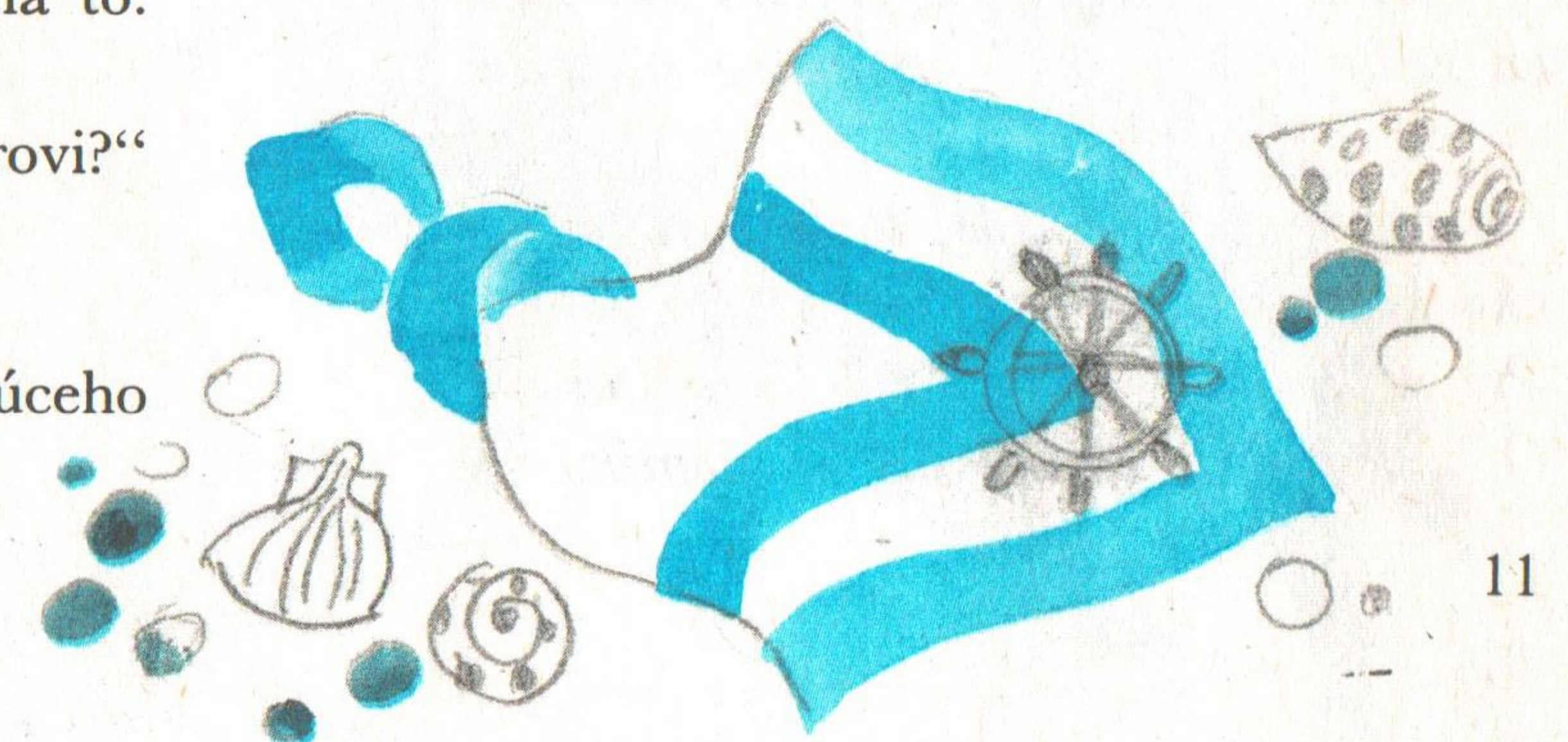
„Nájdeš ho, určite ho nájdeš,“ odvetil chlapec.

Vlak uháňal, vozne s cestujúcimi sa kolembali a každému z tých, ktorí pospávali, sa sníval iný sen.

„Je čas vystupovať,“ prebudil ma Albín.

Pretreľ som si oči a rýchlo som zamieril k východu. Keď som prechádzal okolo muža s fúzmi, uvidel som, ako si na jednom z nich robí uzol.

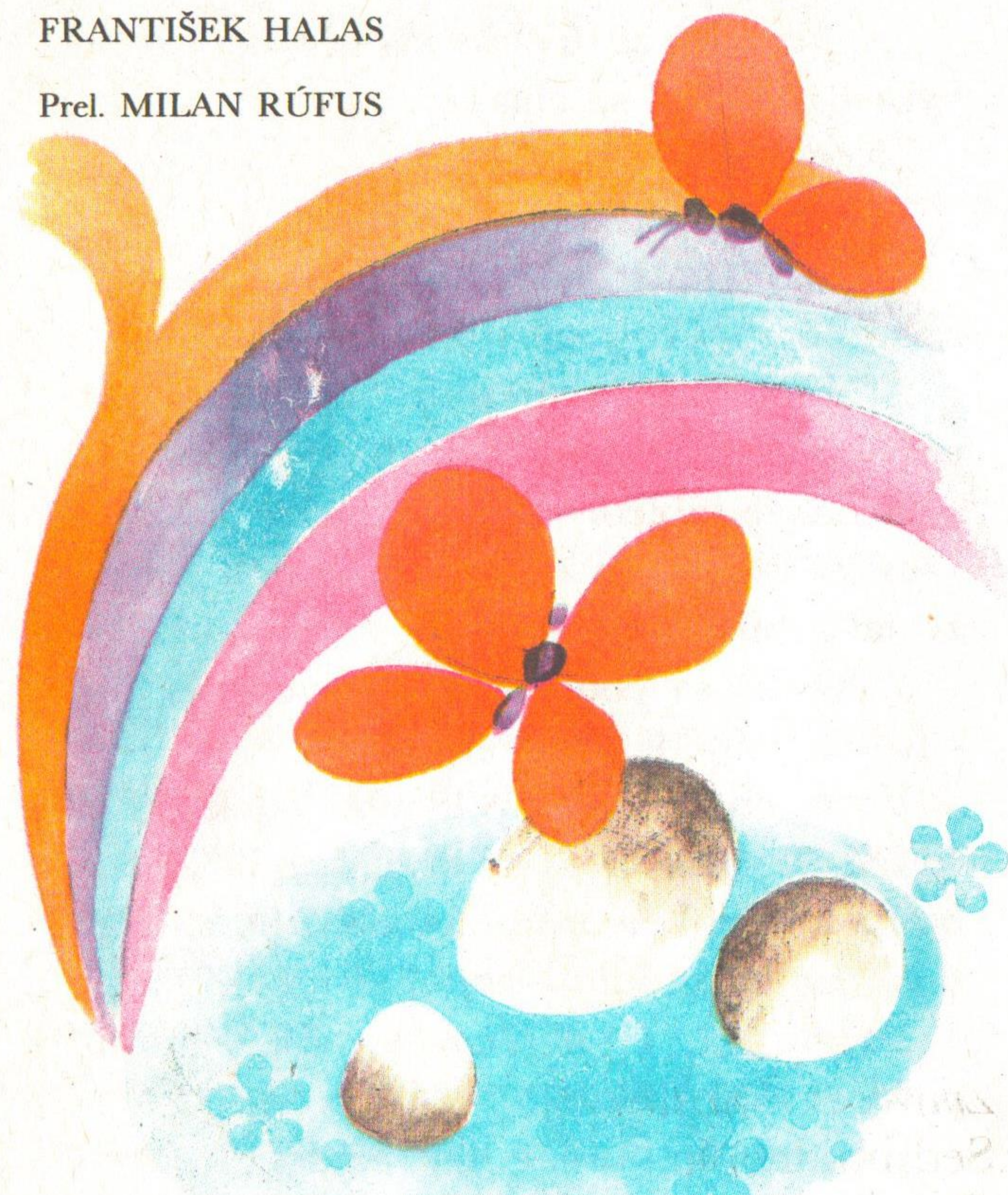
„To preto, aby mi nezabudol poslať pohľadnicu zo Splitu,“ tešil sa Albín.

Čo je pekné, má i koniec

FRANTIŠEK HALAS

Prel. MILAN RÚFUS

Ako to kto vidí

Tuto je had, tu ryba; ako živá.
A čím sa slniečko češe?
Počúvaj! Kamienok si spieva!
Načo je oko rieke?

Nevidím nič. Ach, Múza, pod' s nami!
Nepočujem, čo ako by som chcel.
Skús ako on — to držať hore nohami,
možnože by si uvidel.

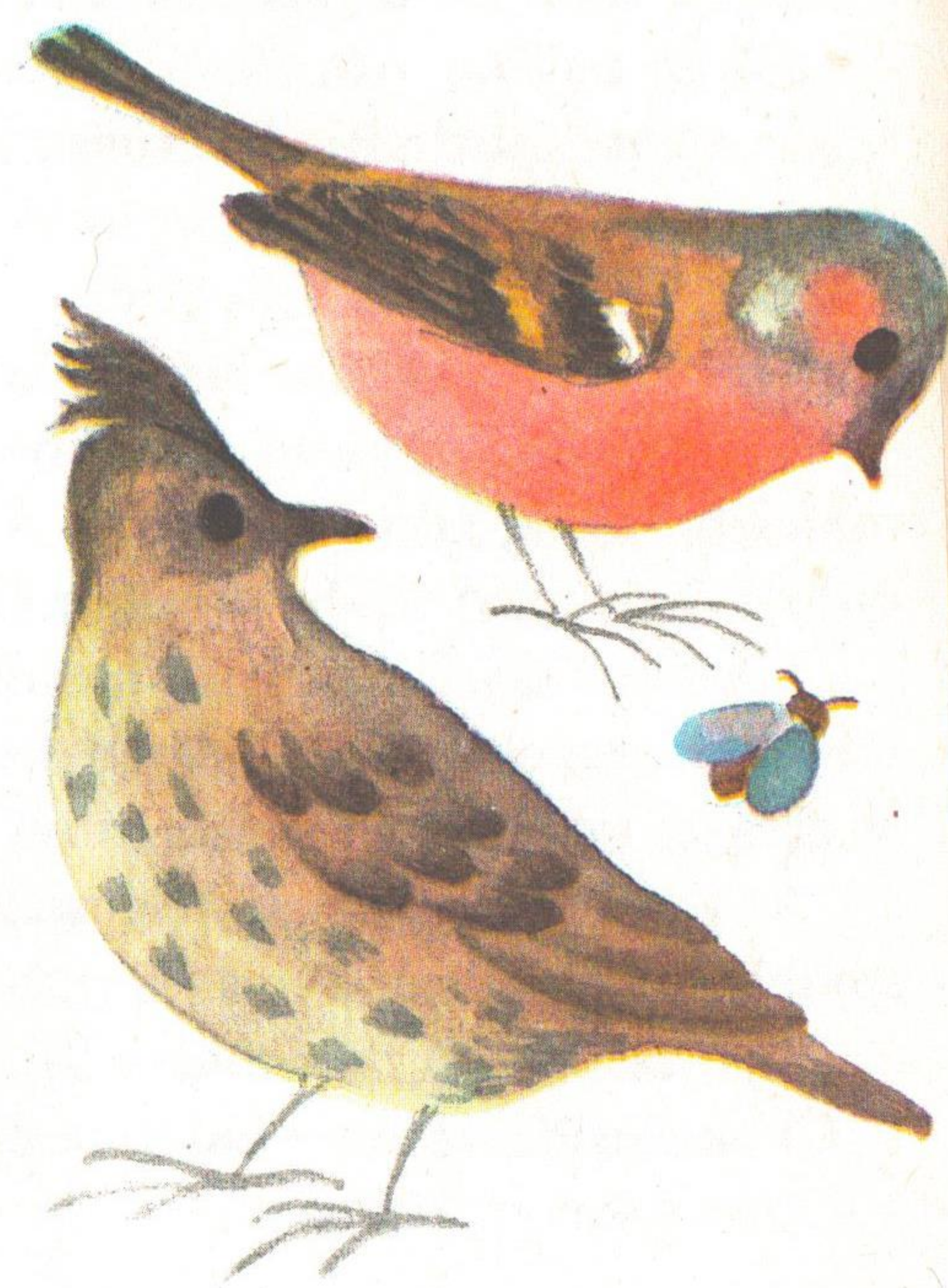
Vieš

Vieš, báseň, kde nič nie je, to nič nahmatáva,
a aby básňou bola, básnikom sa zdáva;
na divy abecedy striehnu upriameno
a rým je, keď chceš vedieť, slovo na semeno.

Už od večnosti básnik iba tým je živý,
že stále ako dieta všetkému sa diví.
Ty pomáhaš si v škole prstom pri čítaní,
on zasa veršom, keď tajomstvo sa bráni.

No písať deťom básne, to je čosi,
ako keď drevo do hory sa nosí.
Pre veľkých písať je vec celkom iná.
Ó, to často pišeš kriedou do komína.

12

Lúčenie lastovičiek

Čo je pekné, má i koniec,
veď aj v rozprávke je zvonec.

Slnko ťa už nezapotí,
vietor fúka odnaproti.

Luďom sa už zo striech dymí.
Lastovička, tá sa zimy

viacej bojí ako moru.
Mráz dal špajzu pod závoru.

Pustá hora nebo bodá,
nadúva sa nepohoda:

„Leť už, leť, ja dobre mierim,
zafúkam ta bielym perím!“

Lastovičky straší, durká:
bude búrka, bude búrka!

Lenže v diaľke more, voda
na cestu im loďku podá.

Privítanie v lese

Trasorítka:

Id! Id! Id! Id!

Kukučka:

K buku, k buku!

Čížik:

Je cudzí, cu-dzí!

Drozd:

Nebojím! Nebojím! Fijú-bijú!

Sýkorka:

Cici pán, cici pán! Syp. Syp. Syp.

Krakla:

Má frak, frak, frak!

Krutohlávok:

Fit-fi-rít!

Pipíška:

Ten si žije! Ten si žije!

Laptuška:

Zmý-li-li. Zmýlili!

Sedmohlávok.

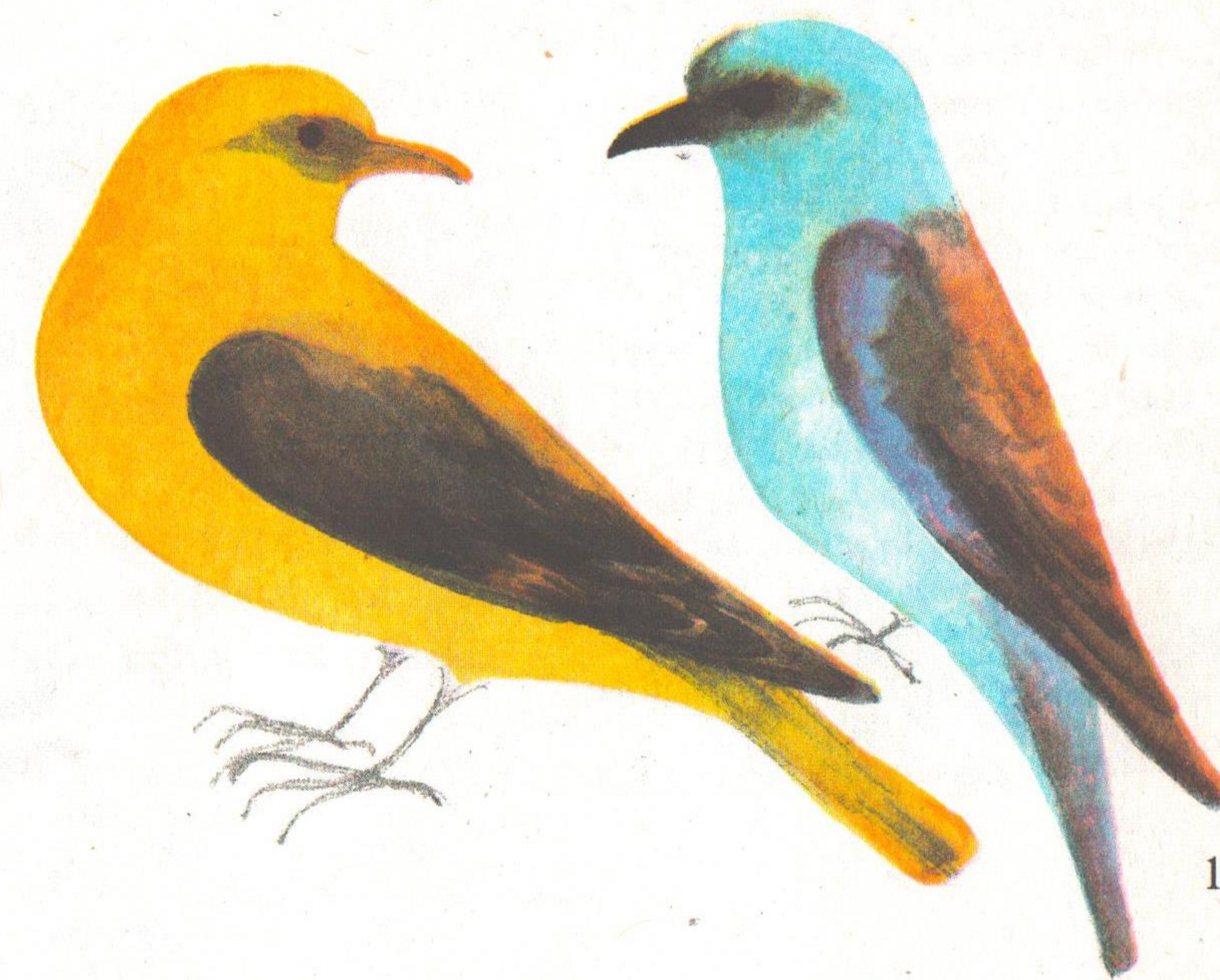
Daj, daj, daj, dedo, starý, starý, daj!

Pinka:

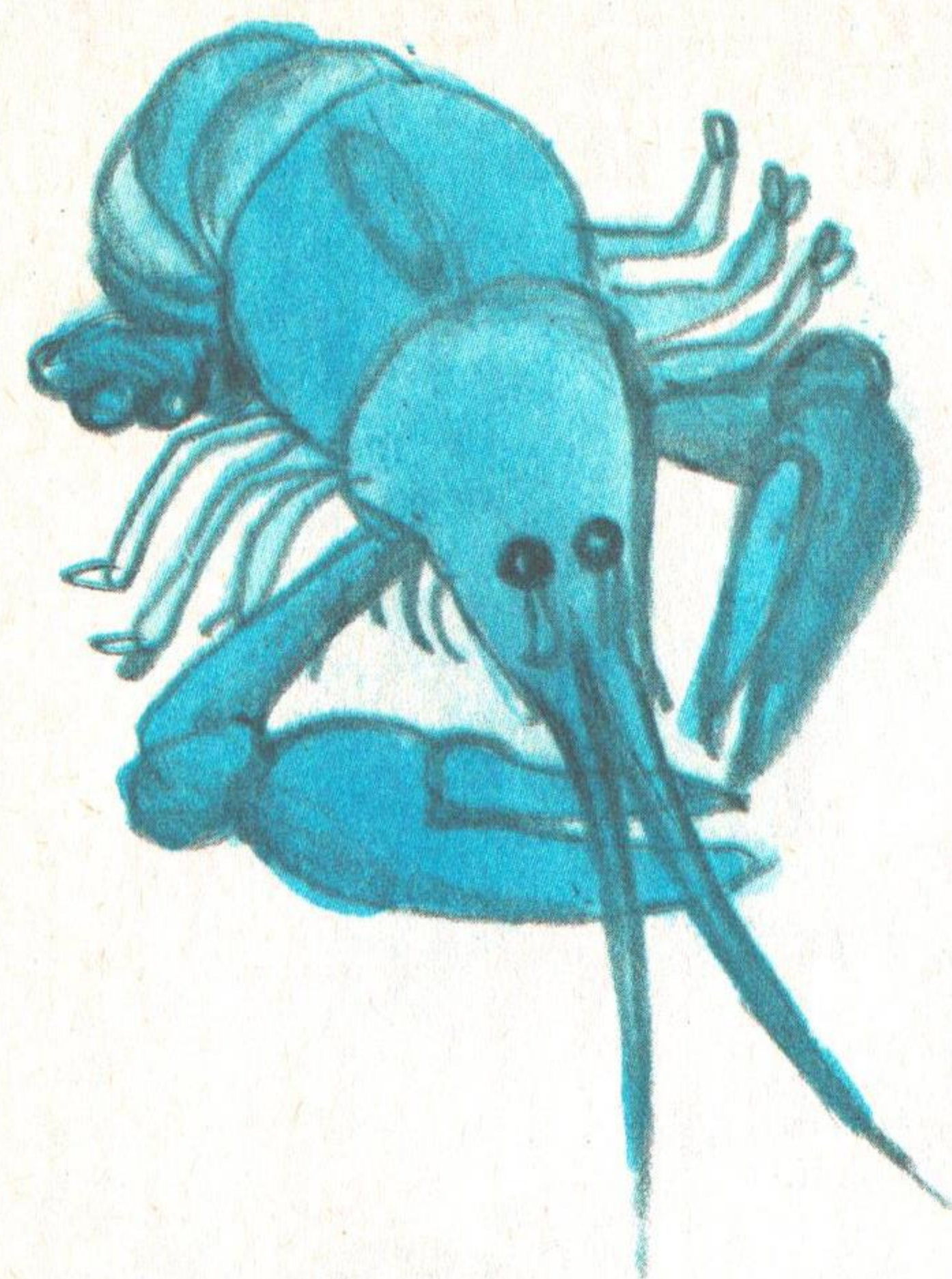
Rržtek, rržtek, rrožtek!

Vlha:

Dá na pivo, na pivo, ivo.

13

Rak

MILOŠ MACOUREK

Najprv je pondelok, potom utorok a nakoniec nedeľa. Nedeľa, na ktorú sa každý teší už v sobotu, ale rak sa v sobotu neteší na nedeľu, rak sa v sobotu teší na piatok. Žije totiž trochu inak. Niekto sa tomu možno čuduje, lenže on v tom nevidí nič neobyčajné. Lezie dozadu a hotovo. Čas letí, každý sa niekam ponáhľa, ale rakovi nič neutečie. Čo by mu aj mohlo utiecť. Rak sa stále vracia. Čo bolo, bolo, je to dávno fuč. Nemôže to utekať. Rak má teda času, koľko chce, žije z piatku na štvrtok a zo stredy na utorok. Streťáva staré účty, zožltnuté noviny, obtrhané listy z kalendára a staré vianočné pozdravy so slovami o šťastí. A tak sa nemôže dočkať. Teší sa na minulé Vianoce, a keď k nim konečne dorazí, je tam ticho, všetci sú preč, okolo je plno suchého ihličia, prázdnych škatúl, papierov a špagátov. A rak hryzie tvrdé sladkosti a myslí si, tak na toto som sa toľko tešil!

Prel. PETER SOKOLEC

Zajačie chodníčky

JURIJ KOVAL

Čo to má znamenať? Kam sa len pohneš — všade zajačie stopy.

A v sade to už ani nie sú stopy — biele zajace vychodili medzi hruškami a jablňami ozajstné chodníčky.

Pustil som sa podľa stôp počítať, koľko zajacov bolo v noci v sade.

Vyšlo mi, že jedenásť.

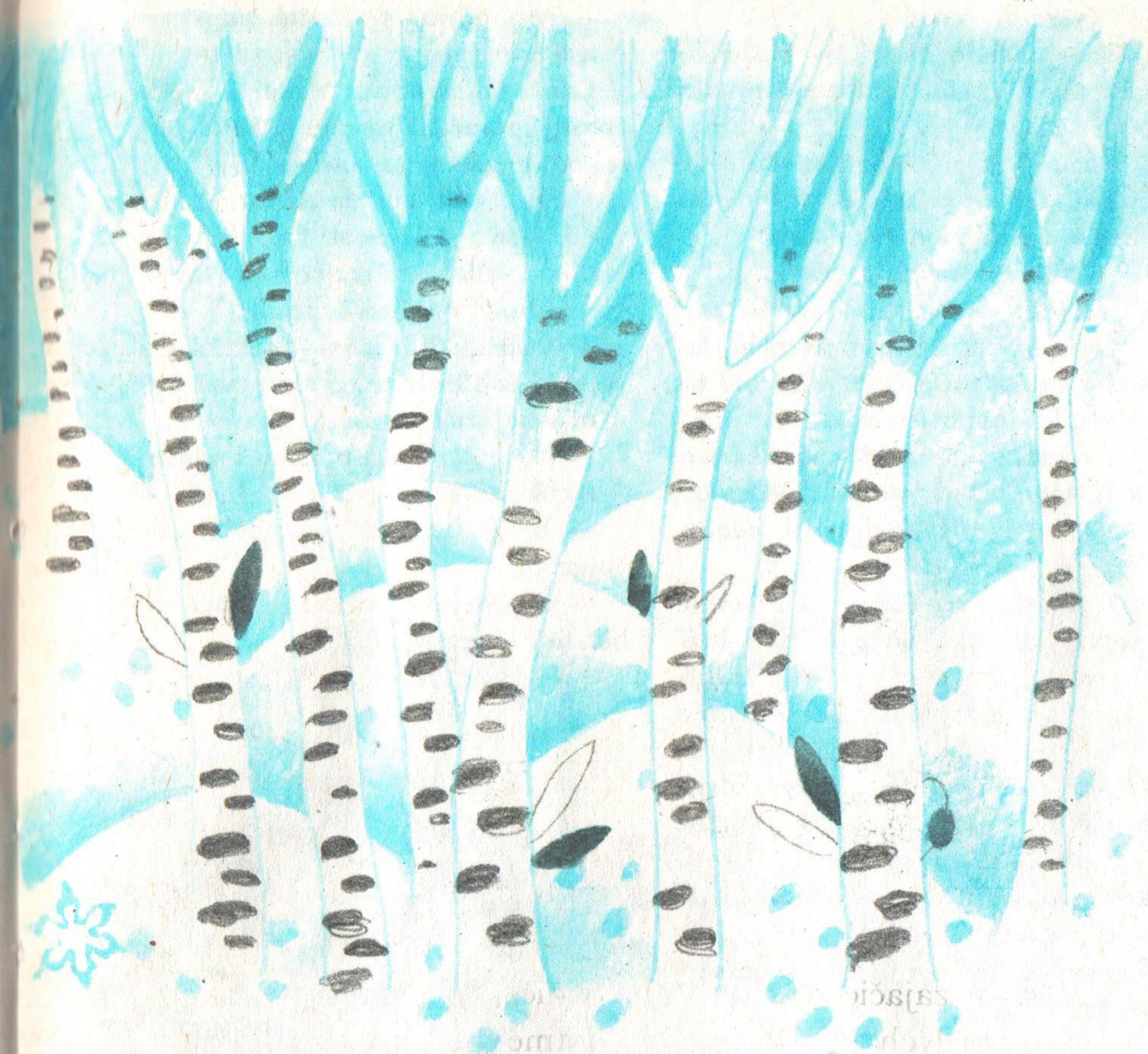
Až mi prišlo ľúto — celú noc som spal ako zabitý a o zajacoch sa mi ani len nesnívalo.

Obul som si kapce a zašiel do lesa.

No v lese sa zajačie chodníčky zmenili na cesty, boli to hotové zajačie diaľnice. Ako vidieť, cez noc tu behali celé húfy bielych a sivých zajacov, v tme do seba vrážali hlavami. Ale teraz nevidieť ani jedného. Všade je len sneh, stopy, slnko.

Napokon som zazrel jedného beláka. Spal medzi koreňmi vyvalenej osiky a spod snehu mu trčalo čierne ucho.

Podišiel som bližšie a tichučko mu hovorím:

„Hej, vy!“

Čierne ucho sa trošku vystrčilo a hneď za ním aj druhé — biele.

Toto druhé, biele, počúvalo pokojne, no čierne sa stále hýbalo, nedôverčivo sa skláňalo na rôzne strany. Vidieť, bolo hlavnejšie.

Potiahol som nosom, čierne ucho podskočilo a celý zajac vyskočil spod snehu.

Ani na mňa nepozrel a podho preč, iba čierne ucho sa nepokojne obzeralo — čo robím? Stojím na mieste? Alebo bežím za ním?

Zajac uháňal stále rýchlejšie, ozlomkrky preskakoval záveje.

Jeho čierne ucho sa zamihalo medzi kmeňmi briez.

A ja som sa so smiechom pozeral, ako sa mihá, hoci som už ani nevedel rozoznať, či je to zajačie ucho, alebo čierny pásik na breze.

Prel. E. LINZBOTHOVÁ

Zrno

JÁN ONDRUŠ

Na zemi zrno ležalo
a kurence k sebe volalo:

Pip!

Pi — pi — pi — pi — pi!

Pip!

Pi — pi — pi — pi — pi!

Už len polovička zrn zostala,
a ešte kurence volala:

Pip!

Pi — pi — pi — pi — pi!

Už len päť zrn zostalo,
a ešte kurence volalo:

Pi — pi — pi — pi — pi!

Už len tri zrná zostali,
a ešte kurence volali:

Pip!

Pip!

Pip!

Už len dve zrná zostali,
a ešte kurence volali:

Pip!

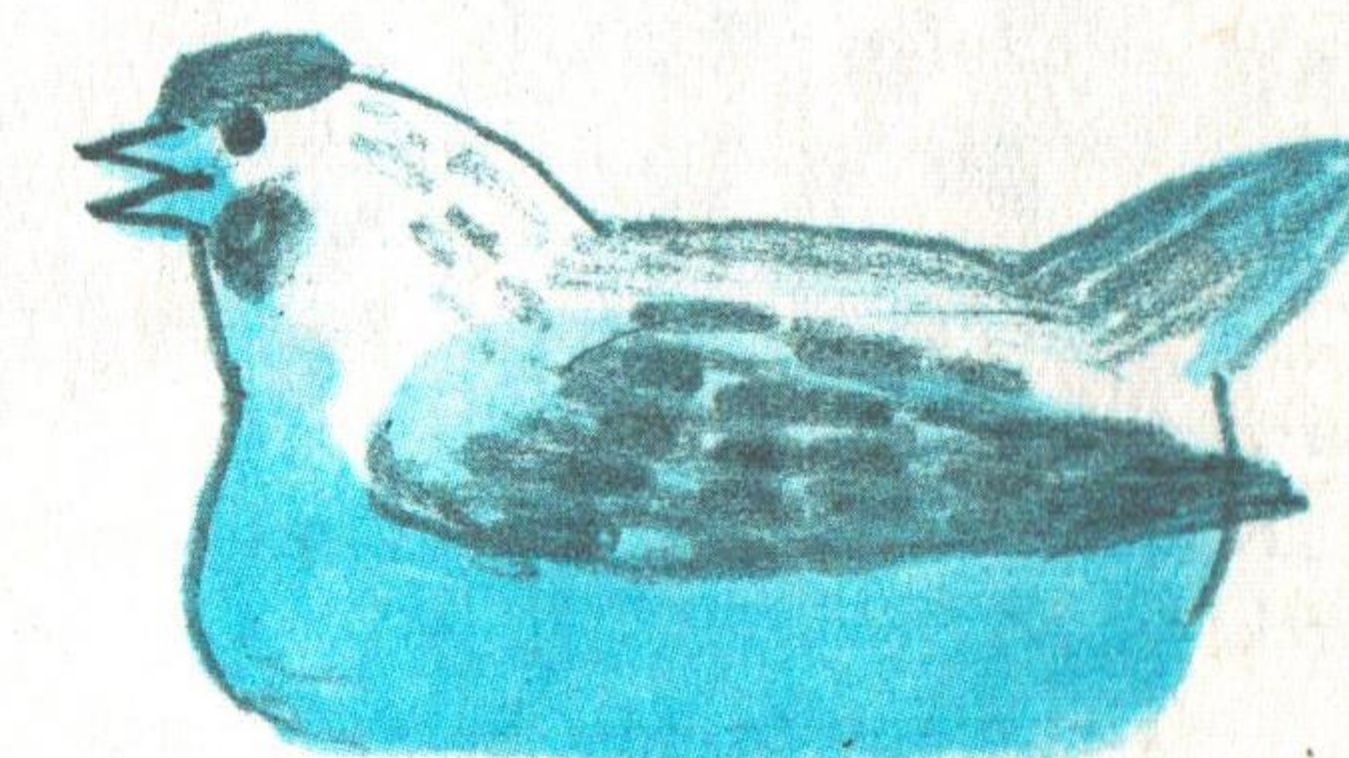
Pip!

Už len jediné zrno zostalo,
a ešte kurence volalo:

Pip!

A kura:

Kvok!

KAZKO VLASKO A KRÁĽ ČASU

ANDREJ FERKO

Ako Kazko ušiel

Kazka sotili do otvorenej kliecky a poslušné sivé mreže nečujne zapadli.

Kazko zúrili. Keď si so zažmurávanými očami predstavil, ako vychádza z podzemia, ako mu mladnú oči, ako ho hreší mama a ako ho čo aj natiahnúť na dereši derú zo siedmej kože deväťchvostým korbáčom hlúpi pandúri Pazúr a Kubo Metál, tak mu zuby samy škripali.

Už mohol byť na slobode! Čo mu bránilo, aby ušiel zo spiaceho zámku? Nič! Ubzikol by, keby ho nepomýlil tupý pohľad spiaceho kráľa. A čo bolo na vine? Nešťastné mizerne starizné očiská, čo nič nezochia, lebo ich nič nezaujímá.

Po zámku sa rozoznali fanfáry na oslavu kráľovho usnutia.

— Ostanem tu naveky, kliecky otvorí iba kráľ, lenže ja ho mám uspávať! Ako ma pustí, keď spí? — zhrýzal sa Kazko.

— Nechaj kráľa kráľom, radšej sa zamyslime! Máš zrkadielko? — spýtal sa Vedufko.

— Tu je, — nahmatal Kazko pod halenou biele kamenné zrkadlo.

— Vyskúšame, čo spraví čas, keď sa zbadá v zrkadle.

Kazko nechápal, ako to múdry vrtko myslí.

— Tieto mreže sú minulý čas,

— vysvetlil Vedufko. — Ak ma tušenie neklame, mal by čas ničť sám seba, ak ho prinútime plynúť proti sebe.

Kazko vnoril zrkadielko do sivej mreže. A čo sa stalo? Zrkadielko zmizlo, zostala len rukoviatka.

— Toho som sa bál, čas ho zožral od chrbta, — vzdychol Vedufko.

Z trónnej siene vtom zaznela bujará hudba. Začínal sa veľký bál na oslavu kráľovho spánku.

Dvorania sa veselia po komnatách, sálach i nádvorciach. Kráľ spí, nemá kto súriť povinnosti, úlohy, zámery a veštby.

Kráľa opatrne skladajú z trónu. Ako si to mohli dovoliť? Keď kráľ spí, ani nezbadá, že ho zosadili. Dvorania potrebujú trón. Prostred slávnostnej haravary vznešeným krokom prichádza balerína Valerína. Je bledá od pýchy, lebo ju práve korunujú na vládkyňu bálu — celkom náhodou na tróne kráľa Času.

Valerína sa hrdo pozerá po svojich poddaných. V kúte spí odložený kráľ.

— Nech žije vládkyňa! — prevoláva dvor.

Najvyšší dvorania bozkávajú Valeríne ruky, dvaja jednu.

— Sláva baleríne Valeríne! — zvučí po zámku, ale balerína začuje v tom volaní falošný tón. Kde sa vzal? Zbadá aj to, že služobníctvo poškuľuje na miesto pri jej nohách, kde žiari Akvarelov obraz. Preto ju nevelebia z celej duše.

— Zavrite ho, do kliecky s ním! Azda osivie, — rozkáže Valerína spupne. Nezniesie vedľa seba tú krásu, čo poľahky odolá času, kým ona si v budoári dlho pred vystúpením žehlí vrásky želatínou.

Najvyšší dvorania sa znepokojene pozrú na seba. Nečakali, že poslušná vládkyňa začne tak zhurta.

Až keď je obraz preč, začnú sa do jedného koríť baleríne Valeríne.

Ostatný vojak vniesol obraz do veže.

— Môj obraz! — zvolal radostne Akvarel.

Lenže vojak obraz prehol, aby sa zmestil pomedzi mreže, a hodil ho rovno do zadumaného Kazka.

— Ty vrah! — vzal Akvarel najväčší štetec a švacol ho ním po hladko vyholenej vojenskej tvári. Vojak hneď ozelenel.

— Počkaj, čvarga! — rozkatil sa vojak a šabľou naplocho zrazil Akvarela na zem.

— Nechaj ho, lebo ťa zakľajem! — skríkol Kazko.

— To je rozkaz? — spýtal sa vojak.

— Čarodejný rozkaz! Odchod behom! — zavelil Kazko.

Vojak vybehol z veže.

— Ďakujem ti, — zviechal sa zo zeme Akvarel.

Kazko zdvihol zlomený obraz a rozprestrel ho na dlážke. Zlomienka mu neubrala na krásu, iba na pevnosti. Kazko sa zaradoval a opatrne obraz pohladil.

— Ďakujem ti, — povedal Akvarel, akoby Kazko pohladil jeho, no oči neodtrhol od plátna na stojane. Vtom sa mreže pohli.

Ako to?

Kliecky sa prepadávala. Prečo?

Od hanby. To bolo vtedy tak: ľudia sa vedeli prepadnúť od hanby. Zahanbení sa prepadávali, šup — a už ich nebolo. Taká to bola obyčaj. Časom ľudia na ňu pozabudli, prepadali radšej iných.

A prečo sa prepadla kliecky? Na čom nezáleží, to sa celkom iste prepadne.

A Akvarelomvu obrazu bolo jedno, že je v kliecky. Žiaril ako na slobode, a preto sa kliecky pchala — od tej hanby — pod zem.

— Vydýchni sa, Kazko! Staň si

chytro pod prostredný otvor, ten je najväčší. Schúľ si plecica, neroztras sa!

Prostredný otvor ho obopínal tesne, ale Kazko doň nezavádil, len jedným neposlušným vláskom — ten naskutku ostriebrel. Osivel a zazvonil. Kliecky sa tratila v zemi a o chvíľu celkom zmizla.

— Máš prvý šedivý vlások, — riekol smutne Vedufko.

Kazko zdvihol spod nôh obraz a podal ho majstrovi.

— Nechaj si ho, Kazko Vlasko.

Zub času sa nevrátil, hľadá ťa po podzemí. Ten obraz je dobrá zbraň.

— Taký dar nemôžem prijať, — zdráhal sa Kazko.

— Obraz patrí na bojisko. Mnoho šťastia!

— Ďakujem, majster Akvarel, — vyšiel Kazko potichu z veže.

— Šťastnú cestu, — ozval sa vtom, odkiaľsi zhora smutný hlas.

Kazko sa pritisol k múru. V okne vysoko nad ním stál bielovlasý kastelán s kalichom v ruke.

— Komu to vravíš? — capol ho po pleci voňavkár.

— Nikomu, — zaprel kastelán.

— Vidíš niekoho? — Nevidím, už sa mi šarí-marí, — bľabotal fúzatý Gulipuc.

Kazko sa odkradol k bráne, zvrchol sa a zamával do vysvieteného okna. Starý kastelán zdvihol kalich.

Kazko si vydýchol a fujas! — uháňal cez prázdne ulice.

Na kraji mesta naňho strichol Zub času.

Kazko by ho nebol zbadal, ale Veduľko bol na stráži.

— Spiatky! Kazko! Nazad!

Kazko sa spätil, zvrchol sa a trielil krížom cez mesto.

— Dun — dun! — dunelo mu v pätách.

Kazko sa štveral na vrch Najvyšší čas. Po jeho úpätí sa tmolili roztrúsení hľadači strateného času.

— Hľadajte, hľadajte! — durili ich kráľovskí nadháňači.

O Kazka sa nik ani neobzrel. Nemali čas.

Kazko už bol na samom vrchu. Na vrchu pahýl, pod pahýlom kotlina, v kotline prameň, v prameni bije-buble veľké horúce srdce a z tej horúčavy sa kudlí sivá hmla.

— Tu máte svoj čas! — zakričal Kazko na hľadačov, ale tí nič, každý pobeňoval po svojom zvyčajnom úseku a hľadal a hľadal...

— Dun dun! — blížil sa neúprosný Zub času.

— Zaves obraz, Kazko! Inak nás dolapí! — radil Veduľko.

Kazko zavesil Akvarelov obraz na pahýl a upaľoval ďalej. Po niekoľkých krokoch ho pichlo do nohy.

— Zle je, zodrál som črievice.

— Na križovatke ťa čaká Silko s novými. Vydrž!

Kazko zaťal zuby a fujazdil ako ešte nikdy.

Zub času prichádza ku pahýlu, na ktorom svieti čarovný obraz. Sivý netvor sa rúti na krásnu farbistú maľbu a zatne do nej ihlové pazúry, ale farby nesivejú.

Zub času dostáva strach, lebo prvý raz prehral. Zlostne zaškrípe a rozbehne sa po Kazkových stopách.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE STANO DUSÍK

Magnetová hora

DANIEL HEVIER

Jedenásť slávnych rytierov sa vybralo na hrad Mačací fúz, kde sa mal konať turnaj o najlepšieho rytiera v kraji.

Každý mal na sebe pancierovú zbroj a šišak s pávím perom. Bolo to skvelé brnenie, ale také ťažké, že mali z toho brnenie po celom tele. A čo mali povedať ich kone!

Hovoriť nevedeli, tak nepovedali nič. Pod tou ťarchou sa však zmenšovali, zmenšovali, až sa zmenšili na malé poníky. Rytieri z nich zosadli (veď ako by sa ukázali s poníkmi na rytierskom turnaji) a išli ďalej peši.

Brnenia ich omínali a rytieri spomínali, ako im bolo doma dobre. Pot sa z nich lial, nohy sa im podlamovali a navyše prechádzali cez Magnetovú horu. A stalo sa, čo sa stať nemalo, ale dobre, že sa stalo, lebo inak by nevznikla táto rozprávka. Magnet pritiahol ich brnenia a rytieri nemohli urobiť ďalej ani krok. Museli z nich pekne-krásne vyliezť.

V trenírkach sa však nemohli ukázať na turnaji o najlepšieho rytiera v kraji. A pravdu povediac — nemali na to ani najmenšiu chuť.

Brnenia po kúskoch poodnášali do ZBERNE STARÉHO ŽELEZA a za utŕžených 27.80 Kčs si kúpili futbalovú loptu. Čoskoro sa z nich stala najobávanejšia futbalová jednosťka a onedlho vyhrali prvú kráľovskú ligu.

Že klamem?

Figu!

Pozor na časové znamenie!

DEZIDER HAVRAN

Rozhlasový hlásateľ Hlásny sa pozrel na rozhlasové hodiny a povedal do mikrofónu: „Vážení poslucháči, časové znamenie nám o chvíľu ohlási dvanásť hodín.“

Uplynula malá chvíľka, potom väčšia, potom dve, tri, štyri chvíľky, a vo všetkých rozhlasových prijímačoch bolo ticho. Hlásaťel Hlásny čakal, kedy sa ozve známe tutkanie časového znamenia, a rozhlasoví poslucháči čakali s ním, aby si mohli napraviť podľa neho svoje hodinky.

Ale časové znamenie sa neohlásilo.

Nebolo ho.

Akýmsi záhadným spôsobom sa stratilo.

Hlásaťel Hlásny sa usiloval zachrániť situáciu a sám vydával zvuky, ktoré trochu pripomínali kukanie kukučky a kotkodákanie a pískanie lokomotívy, ale ani v najmenšom sa nepodobali časovému znameniu.

Potom sa všetci rozhlasoví pracovníci pustili do hľadania. Bolo vyhlásené celoštátne pátranie po zmiznutom časovom znamení. Najhoršie na tom bolo, že vlastne nik poriadne nevedel, ako také časové znamenie vyzerá.

Jedni hovorili, že je to zelený vtáčik, iní tvrdili, že je to storočný piadimužík, ďalší zas, že je to malilinká húkačka z mopedu. Iba hlásaťel Hlásny vedel, ako také časové znamenie vyzerá, ale ho nedokázal opísať.

Hovoril a škrabal sa v brade: „No, je to také guľaté, ale vlastne nie celkom, skôr kockaté a tiež trochu špicaté a hranaté...“

Rozhlasoví pracovníci boli celí nešťastní. Už chceli poprosiť známeho bruchomlúvca

Bolebrucha, aby on ohlasoval presný čas, ale toho bolelo brucho.

Nakoniec ho objavili v rozhlasovom bufete, kde si klebetilo s redaktorkou Marienkou.

Hlásaťel Hlásny ich oboch riadne vyhrešil a časové znamenie zatvoril do klietky pre kanáriky.

A odvtedy môžete sem-tam počuť z rozhlasu hlásaťela, ako upozorňuje:

„Pozor na časové znamenie!“

O skamenenom rybárovi

Kde bol, či nebol, žil jeden kráľ, čo mal takého pekného syna, že mu naširoko-naďaleko páru nebolo. Ale darmo bol kráľovič ako obrázok, i tak mu nevesta chýbala, lebo sa nenašla žiadna, čo by sa mu v krásu podobala.

A jeho pytači veru nelenili. Schodili celú krajinu, do každého domca nazreli, lenže darmo sa spytovali, darmo vyzvedali. Ani raz nestretli takú, čo by sa ich pánovi vyrovnala.

Až raz jednému z kráľovských radcov zišlo na um, aby kráľovičov obraz vyložili na kraj cesty. „Azda sa nájde človek,“ vraví ten radca, „čo si pri pohľade na nášho kráľoviča spomenie na tú, ktorú my hľadáme, ale nájsť nemôžeme.“

A veru tak bolo. Lebo len čo kráľovičov obraz vyniesli zo zámku, už sa aj spytuje jeden rybár, čo šiel s úlovkom do mesta na predaj:

„A vari môžem na vlastné oči vidieť, či je ten kráľovič naozaj taký pekný, ako ho maliar vymaľoval?“

„Môžeš,“ vravia strážcovia. „Ale až vtedy ťa k nemu pustíme, ak vieš o takej dievčine, čo by mu bola do páru.“

„Nuž potom len rýchlo otvárajte bránu,“ rybár na to, „lebo ja viem, čo vy neviete.“

Na takú reč strážcovia naskutku bránu otvorili a hneď priviedli rybára pred kráľoviča.

„Veru si ako ten obrázok, jasný pane,“ hovorí rybár, keď sa do chuti vynadával na kráľoviča. „Ale predsa len žije princezná, čo ťa svojou krásou zatieni.“

„A či si ju ty videl, že tak hovoríš?“ opýtal sa kráľovič.

„A veru videl,“ vraví rybár. „Keď som na druhej strane mora ryby

predával, sama si prišla po tie najkrajšie.“

„Keď je tak,“ teší sa kráľovič, „potom sa hotuj, poplavíme sa za ňou ešte dnes.“

„Ej, veď by ja išiel,“ vzdychne si rybár, „ale akože pôjdem, keď mi doma deti plačú od hladu. A aj čln mám len taký chatrný, prvá morská vlna ho zmetie z hladiny.“

„Deti ti plakali, ale už nebudú,“ nedá sa kráľovič odradiť a hneď sa postará, aby rybárova rodina mala všetkého nadostač. „A tvoj chatrný čln necháme doma, za princeznou sa poplavíme na kráľovskej lodi.“

A už aj prikazuje, aby do nej zlato-striebro poznášali, drahé látky nosili.

„Netreba princeznej takých da-

rov,“ ozve sa na to rybár, „má ona do vôle všetkého. Ale ak jej už chceš priniesť, čo jej ešte chýba, nuž jej prikáž ušit také čižmy, aby sa v nich videla ako v zrkadle.“

Ako rybár povedal, tak sa i stalo.

A potom už naozaj on i kráľovič sadli na loď, napli plachty a zamierili k druhej strane mora. Dlhopredlho sa plavili, ale napokon predsa len prišli ta, kam prísť mali.

„Vari si to len nie ty, rybár?“ nechcela princezná veriť vlastným očiam, keď zazrela loď.

„Ba veru som to ja, krásna pani,“ hovorí rybár a pred princezninou trblietajúcou sa krásou klopi oči k zemi.

„A čože to máš za krásnu loď?“ pýta sa princezná a hneď i vchádza dovnútra, aby si ju mohla poobzerať. No len čo je na lodi, neobzerá si to, čo obzerať chcela, ale hľadá na princa, lebo sa jej zapáčil. A kým sa naňho usmieva, očami ho pohľadza, začrie rybár veslom do vody a poďho s loďou na šire more. V tej chvíli princezná zazrie čižmy, čo jej kráľovič do daru priniesol, od rados-

ti nad nimi zvýskne, ale ako sa v nich kochá, zrak jej čoraz väčšmi tmavne, lebo v ich ligote vidí, že loď už nie je tam, kde ešte pred chvíľou bola.

Ale čo už mala, nešťastná, robiť? Do vody skočiť nemohla, na breh sa vrátiť nechcela. Nuž znova len na kráľoviča hľadá, a ten si ju, ako len môže, udobruje, až jej nakoniec úsmev sťa ruža rozkvitne na tvári.

Lenže nie je tak, ako by malo byť. Lebo pokiaľ kráľovič s princeznou

vracia o svadbe, stojí len odrazu pred rybárom ani človek — ani nečlovek a takto hovorí:

„Čo ste chceli, to ste dostali. Ale ktovie, či navždy a či len do času. Lebo tak bude, že len čo si kráľovič oblečie svadobnú košelu, vyšľahnú z nej také plamene, že ho zaraz pripravia o život. Ale ak sa nájde taký odvážlivec, čo mu tú košelu vytrhne z rúk a hodí na zem, plamene vzbľčia nadarmo. Iba ten človek, čo toto počul a čo to vypovie, nech sa po kolena premení na sivý kameň.“

Nestačil sa rybár týmto slovám ani začudovať, už toho, čo ich vyriekol, nebolo. A bol by nešťastník len na tom zostal, že sa mu to všetko prsnilo, keby si podvečer znova ten ani človek — ani nečlovek nebol zastal pred ním a nepovedal:

„Čo ste chceli, to ste dostali. Ale

ktovie, či navždy a či len do času. Lebo tak bude, že len čo si kráľovič vysadne na svadobného koňa, ten tak vyskočí, že ho zaraz zhodí na zem a potom ho kopytami pripraví o život. Ale ak sa nájde taký človek, čo toho koňa prebodne mečom, kráľovič zostane nažive. Iba ten, čo toto počul a čo to vypovie, nech sa po pás premení na sivý kameň.“

A zas ako prv. Kým sa rybár rozhladal okolo seba, už toho, čo mu kráľovičov údel predpovedal, nebolo. A veru bol by si aj teraz myslel, že sa mu to všetko iba marilo, keby sa ten človek-nečlovek nebol zjavil i po tretí raz a znova nepovedal:

„Čo ste chceli, to ste dostali. Ale ktovie, či navždy a či len do času. Lebo tak bude, že len čo kráľovič natiahne princeznej na prst svadobný prsteň, v tej samej chvíli sa prsteň zmení na jedovatú zmiju, ktorá jej život vyhasí. Ale ak sa nájde niekto, čo ten prsteň von oblokom vyhodí, vtedy sa nič z toho, čo sa má stať, nestane. Iba ten človek, čo toto počul a čo to

vypovie, načisto zostane kameňom.“

Ej, ale teraz už rybárovi nebolo všetko jedno. Prenáramný strach ho pochytal. Už-už chcel bežať za kráľovičom, aby mu rozpovedal, čo videl i počul, ale vtom sa rozpamätal, že nesmie vyriečiť ani jedno-jediné slovíčko, nuž sa len ďalej strachom triasol a zlorečil na chvíľu, keď sa prizrel kráľovičovmu obrazu. A ktohovie, dokedy by sa tam bol trápil, keby si len nebol odrazu pomyslel:

A čože ja plačem-nariekam, keď mi plakať neprichodí. Veď ja som len tým, čo všetko počul, ale nič z toho nevyriekol. A veru ani nevyrečiem, nech by sa čokoľvek dialo.

Keď si rybár všetko takto rozhútal, upokojil sa, ba aj na človeka-nečloveka zabudol, lebo taká búrka sa strhla, o akej ešte nechyroval.

„To nie je búrka,“ vraví princezná, „to sa len čarodejník, čo som sa mu mala stať ženou, na víchor premenil, a teraz vodu zdúva, aby vás zahubil a mňa odvliekol so sebou.“

„Potom nám už niet ani rady ani pomoci,“ odvetil rybár, „lebo s búrkou zápasiť viem, ale proti čarodejníkovi nezmôžem nič ani ja, ani nijaký iný človek na svete.“

Hneď na to sa všetci traja začali lúčiť, keď tu rybárovi zide čosi na um, schytí jednu z ligotavých čižiem, čo kráľovič daroval princeznej, a hodí ju do rozbúrených vln:

„Čo hľadáš, vezmi!“ zavola. More sa odrazu upokojilo a vlny už nezalievali kráľovskú loď. A keď potom vhodil doň i druhú čižmu, stíchlo celkom.

„Ale teraz utekajme!“ zvolala princezná. „Lebo keď sa čiernokňažník presvedčí, že nie mňa, ale iba moje čižmy dostal, bude ešte horšie, ako malo byť.“

Zaprel sa vtedy rybár do jedného vesla, kráľovič do druhého, a nestačilo slnko prejsť po polovičke oblohy, už boli v rodnom kráľovstve.

A keď tam boli, nuž hneď a zaraz začal starý kráľ synovi svadbu hotoviť. Ešte v ten deň zozval z celého kráľovstva najlepších kuchárov, cukrárov, hudcov i spevákov. A tomu, čo takú krásnu nevestu priviedol, sám pripol na kabát družbovský rozmarín.

Ej, veru to bola česť, o akej sa chudobnému rybárovi ani nesnívalo. Ba i veľa sa mu to videlo za jeho službu. No potom, keď si na tie čudné slová spomenul, čo mu ten ani človek — ani nečlovek povedal, dal sa prehovoriť, lebo len on vedel o nešťastí, čo malo postretnúť kráľoviča a jeho mladuchu.

„Hej, družba,“ volali prekvapení svadobčania, keď videli, že rybár sa z preukázanej pocty viac rozosmútil, než rozveselil. „A čože ty hútaš-prehutuješ, keď treba kráľovičovi pomôcť so svadobnou košelou.“

No darmo tí volali, darmo pobádali rybára, ten len stál a nehýbal sa z miesta. Čudné sa to videlo i kráľovičovi, ale keďže si rybára obľúbil, nepovedal nič a sám sa načiahol za košeliu, že si ju oblečie. A bol-by to aj urobil, ale rybár priskočil k nemu a košeliu mu vytrhol z rúk.

Ej, či sa svadobčania vydesili, takú vec vykonať kráľovskému synovi. No ešte väčšmi sa rozhorčili potom, keď rybár hodil košeliu na zem. Už-už sa chceli niektorí naňho vrhnúť, ale vtom z košele vozvysok vyšľahli náramné plamene.

Začudoval sa nad tým kráľovič, začudovala sa princezná. Ale hudci začali hrať jednu veselšiu od druhej, zabudli na to, čo sa stalo, a znova sa pripravovali na sobáš.

„Hej, družba,“ volali svadobča-

nia ako prv, „a čože ty kráľovičovi nechystáš svadobného koňa?“

No darmo volali, pobádali rybára, ten len znova stál. I teraz nad tým kráľovič pokrútil hlavou, no nepovedal jediného slova, sám si šiel do maštale po koňa. I vyviedol si ho, i osedlal, a rybár stále nič. Až keď chcel kráľovič na koňa vysadnúť, vtedy priskočil a prekľal mu ho mečom.

„Ej, nešťastník, čože si mi to len vykonal,“ vykrikol kráľovič, ale keď sa odrazu mŕtvy kôň zmenil na kôpku smoly, zmiernil hlas. A chcel sa rybára i spýtať, čo sa to dejú za čudá, ale zvony na všetkých vežiach už vyzváňali, nuž rýchlo skočil k princeznej do svadobného koča.

Ani rybár nelenil, poďho do koča i on, ba nepohol sa od kráľoviča a princeznej ani vtedy, keď sa pobrali k oltáru.

Ale tam, ako prv. Len stojí a stojí, s ničím nepomôže.

„Hej, družba,“ mrvili sa svadobčania, „a čože sa ty nehýbeš, kráľovičovi svadobný prsteň nepodávaš?“

No rybár akoby slovka z toho, čo mu vraveli, nepočul. Nuž našiel sa ktosi, čo to urobil zaňho. No vtedy už rybár nelenil. Priskočil ku kráľovičovi, vychytil mu prsteň a vyhodil ho cez oblok.

Lenže teraz už bolo zle-nedobre. Stráže sa vrhli na rybára a pod s ním do kráľovskej temnice. Ešte šťastie, že kráľovič pozrel von oblokom a uvidel, ako sa ten svadobný prsteň zmenil na zmižu. A tak len čo sa vrátil na zámok, nakázal rybára odviazať z ťažkých reťazí a priviesť do svadobnej siene.

Keď sa tak stalo, vraví mu:

„Ej, rybár, najprvší z mojich prvých družbov, vďaka ti, že si mne i mojej neveste zachránil život. Žiadaj si za to, čo ti len srdce ráči.“

„Nežiadam ja nič, pán môj a pani moja. Len o toľko vás prosím, aby ste ma domov v pokoji prepustili.“

„Tak bude, ako si želáš, rybár,“ vraví kráľovič. „I domov pôjdeš, i bohatstvo si odnesieš. Ale skôr než sa tak stane, povedz nám, ako si vedel, že sa v košeli, koňovi a v prsteni skrývajú nečisté sily.“

„A to veru nemôžem, kráľovič,“ hovorí na to rybár. „A ty to odo mňa ani nežiadam, lebo sa mi za dobré planým odplatíš.“

I bol by sa kráľovič uspokojil s takouto odpoveďou, keby mu niekoľko radcov, čo závideli rybárovi toľkú priazeň, nebolo našepkávalo, že to môže byť tak, ale i onak, lebo pravda je ako peniaz. Má jednu i druhú stranu.

Nuž dal sa kráľovič zlým ľuďom nahovoriť. Darmo ho rybár prosil i zaklínal, darmo sa, neborák, rozžialil nad svojimi nešťastnými deťmi. Kráľovič od svojho slova už neodstúpil.

Keď rybár videl, že mu niet po-

moci, stal si do kútika k dverám, že by nikomu nebol na starosť, a začal rozprávať o tom, ako sa mu na šírom mori zjavil ten ani človek — nečlovek a povedal mu, akú košeliu si to kráľovič na seba oblečie. „A povedal i to,“ dodáva skrúšene, „že kto to počul a kto to vypovie, zmení sa po kolená na chladný, sivý kameň. Nuž ja som to počul, ja to hovorím,“ dokončil rybár svoju reč.

A v tú samú chvíľu stal sa až po kolená sivastým kameňom.

Žhrozil sa kráľovič, vylakala sa

princezná. I začali sa obaja vypytovať nešťastného rybára, ako by ho zbavili kamennej ťarchy. A keď rybár len hlavou pokrútil, že to veru nevie, nečakali ani chvíľku, z celej krajiny pozvolávali všetkých najmúdrejších ľudí. Ale darmo tí radili, darmo kameň drahými masťami natierali, rybárovi ani za mačný mak nepomohli.

„Nuž ďalej už nechcem počuť ani slovka!“ povedal napokon kráľovič, lebo tušil, čo sa stane s chudákom rybárom.

„A to veru nie,“ vraví rybár smutne, „musím ti ja povedať celú pravdu, lebo lepšie je byť kameňom po pás ako po kolená.“

A hneď aj kráľovičovi a princeznej rozpovedal, ako mu ten ani človek — ani nečlovek po druhý raz vyjavil, čo to bude za kôň, na ktorého kráľovič vysadne. „A povedal i to,“ dodáva rybár nakoniec, „že kto to počul a kto to vypovie, zmení sa až po pás na kameň.“

V tú samú chvíľu sa kliatba znova vyplnila.

Až teraz začali kráľovič a princezná nariekať, rybára za svoju nedôverčivosť odprosovať. Sľubovali mu zlato, striebro, drahé kamene, len nech už ďalej slovka nepovie.

„Len to nám splň,“ vraví princezná, „a my už všetko, čo treba, odčiníme.“

„Ba veru nemôžem,“ rybár na to, „lebo lepšie mi nežiť, ako byť mŕtvy za živa.“

A tak ako prvý i po tretí raz im rozpovedal, čo mu čarodejník, premenený na pol človeka a pol zvieraťa, o svadobnom prsteni vyjavil. „A povedal i to,“ vraví rybár posledný raz, „že kto to počul a kto to vypovie, načisto skamenie.“

V tej samej chvíľi namiesto živého rybára stál v kútiku pri dverách chladný sivý kameň.

Ej, horko-prehorko vtedy zaplakal pekný kráľovič a krásna princezná. Ale darmo žalostili, darmo nariekali, ten, čo im k šťastiu pomohol, už nebol medzi živými.

A veru naveky by tak bolo, ako sa stalo, keby sa princeznej nebol narodil chlapec, čo raz ten sivý kameň objal tak, ako vie len dieťa objímať.

Vtedy rybár ožil a znova bolo všetko ako prv.

Ba ešte aj svadba sa začala od začiatku. A zaiste trvá dodnes, ak len niekto na rozprávke nerozhodjal zvonec.

Slovenská ľudová rozprávka v podaní ONDREJA SLIACKEHO

Sedliaci pod znamením kríža

Za panovania slabošského „Kráľa Dobrze“ život v našej krajine šiel pomaly, ale isto dolu kopcom. Prehmaty nadutých veľmožov stávali sa z roka na rok neznesiteľnejšie. Pritom nebolo nijakého kráľovského úradu, kam by sa mohol biedny poddaný obrátiť za spravodlivosťou. Svojmu zemepánovi bol vydaný na milosť a nemilosť. Istý Francúz, keď prešiel cez našu krajinu, napísal: „V Uhorsku šľachta zachádza so svojimi poddanými ako s dobytkom.“ A páni sa ani netajili, že je to tak. S obľubou si medzi sebou hovorievali: „Poddaný je ako vôl, len rohy nemá.“ A neboli to len plané urážky. Podľa tohto hesla sa krutí zemepáni aj správajú. Akýsi šľachtic na mieste zabil svojho sedliaka pre drobnú hlúposť. A ešte ani to mu nestačilo. Keď zabitého chcela jeho rodina pochovať, zemepán to odmietol a dal nebožtíka spáliť a popol rozhádzať. Nečudo, že hranice bohatstva a biedy sa stávali zo dňa na deň zrejmejšie, ale spolu s nimi i nenávisť poddaných proti ich utláčateľom. Chudák sedliak častokrát nachádzal jediné východisko z tohto bezprávia v úteku od svojho zemepána.

Polia pustli, sedliacke chalupy zívajú prázdnotou. Sedliak, ktorý ušiel zo svojej dediny,

mal vlastne len dve možnosti, ako sa udržať pri živote: buď sa mu podarilo dostať do mesta, kde rozmnožoval rady mestskej chudoby, alebo utiekol do hôr a dal sa na zboj.

Vy zlí a nespravodliví ľudia bardejovskí...

V severnom Šariši, kde ešte medzi ľuďmi kolovali myšlienky bratrských táborov, poddaní dlho nerozmýšľali, keď sa im stala krivda. Široké a hlboké hory Beskyd schovali každého, kto v nich hľadal spásu a záchranu. A tak v tomto kraji už koncom 15. storočia bolo niekoľko zbojníckych skupín, ktoré nedávali pánom dobre spávať. Jednu z nich viedol zbojník Fedor Hlavatý. Nevedno, kde a ako, najskôr zradou podarilo sa bardejovským drákom zlapať troch členov jeho družiny. Mestská rada ich dala popraviť; dvoch obesili a jedného sťal kat sekerou. Fedora tento krutý trest veľmi rozhneval. Našiel si akéhosi pisárika, ktorý vedel trochu po slovensky, a ten napísal Bardejovčanom list: „Vy zlí a nespravodliví ľudia Bardiovci, vy ste našich bratrov dali zvešať, ľudí dobrých a nevinných...“ A hneď dodáva, že za tento čin musia tvrdo zaplatiť. Celých štyristo v zlate. Ak nie, „na vašich hordlech i na vašim imaniu mstiti se budeme.“

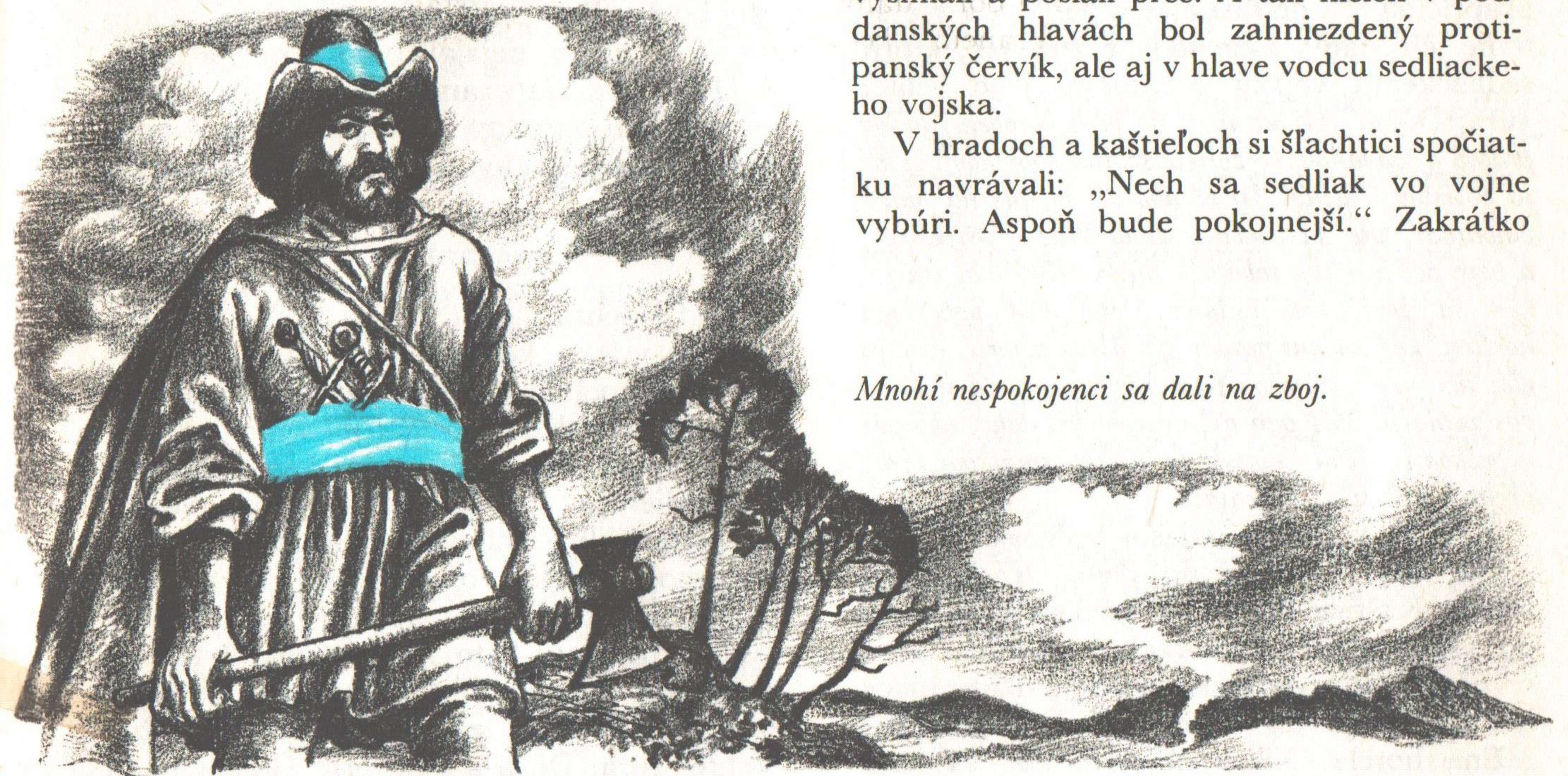
Nevedno, ako sa skončil tento spor zbojníkov s bohatými Bardejovčanmi. Jedno však vieme iste. Nebol to spor ani prvý, ani posledný, ktoré nepokojná doba plná šľachtickej svojvôle priniesla. Krajina sa rútila do drámy oveľa väčšej.

Druhý kráľ

Všetko sa to začalo pri mužovi, ktorý sedel na stoliči ostrihomského arcibiskupa. Namiesto

neschopného kráľa Vladislava vládol tak neobmedzene, že ho už súčasníci nazývali „druhým kráľom“. Jeho vlastné meno bolo Tomáš Bakócz. Pochádzal z prostého poddanského rodu, no v cirkevných a politických službách hrabaním, okrádaním a falšovaním listín natoľko zbohatol, že patril medzi najmajetnejších ľudí v krajine. Tomáš nebol skromným mužom. Keď mal slávu i bohatstvo, usiloval sa dosiahnuť aj funkciu v cirkvi najväčšiu — pápežský stolec. Na voľby do Ríma pritiahol s takou nádherou, že jeho protivníci sa až zelenali od závidy. Neuspel však. Nový pápež, aby sa Tomáša zbavil, poslal ho späť domov, poveriac ho zorganizovaním križiackej výpravy proti pohanským Turkom.

Kráľ i šľachta Tomáša Bakócza presviedčali, aby sa do nijakej vojny nehrnul. V kráľovstve neboli totiž na vojnu peniaze. Tomáš však nedal na nič. Rozhodol sa pre svätú vojnu a nijakovský od toho nechcel ustúpiť. A tak na veľkonočné sviatky roku 1514, keď

Mnohí nespokojenci sa dali na zboj.

chlapci behali s korbáčmi, ich otcovia už mali vážne starosti: z kazateľníc v kostoloch im oznámili, že sa verbuje vojsko proti Turkom a že každý dobrý kresťan by sa mal na tejto vojne zúčastniť.

Biele zástavy s červeným krížom

Do vojenských táborov, pod vejúce zástavy, začali sa hrnúť masy dobrovoľníkov. Keď sa však človek na nich bližšie pozrel, zostal prekvapený. Boli to takmer samí sedliaci, remeselníci, študenti, chudobní dedinskí kňazi a drobní zemanovia. Čo by si si však oči vyočil, nenašiel si medzi nimi nijakých zástupcov bohatej šľachty. Chýbali teda tí, ktorí mali prví stáť na čele obrany krajiny a svojich majetkov.

Veliteľom tohto vojska sa stal chudobný, no statočný zeman Juraj Dóža. Medzi drobným ľuďmi požíval úctu ako národný hrdina. Pred časom totiž zabil v boji akéhosi veľmi významného Turka. Aj ho poslali do Budína, aby sa hlásil u kráľa, že dostane za svoj hrdinský čin odmenu. Keď však prišiel do paláca, nadutí dvorania ho jednoducho vysmiali a poslali preč. A tak nielen v poddanských hlavách bol zahniezdený protipanský červík, ale aj v hlave vodcu sedliackeho vojska.

V hradoch a kaštieľoch si šľachtici spočiatku navrávali: „Nech sa sedliak vo vojne vyburí. Aspoň bude pokojnejší.“ Zakrátko

však zistili, že sedliak im chýba. Prišli totiž jarné práce a zemepánom nemal kto orať a siať. A tak začali brániť svojim poddaným odchádzať do križiackeho vojska. A nielenže bránili. Žiadali, aby sa ich sedliaci vrátili späť. Keď tak neurobili, pomstili sa na ich ženách a deťoch. Týrali ich. Správy o týchto ukrutnostiach prichádzali do tábora a medzi sedliakmi to začalo vriieť. Nespokojnosť zvyšovalo zlé zásobovanie a nedostatok výzbroje. Keď sa Bakócz na naliehanie šľachty rozhodol takúto otrhanú a vyhladovanú armádu odvieť do boja proti Turkom, všetci si uvedomili, že ich posielajú na istú smrť. A vtedy sa ľady prelomili. Zbrane križiakov sa obrátili nie proti Turkom, ale proti vlastným pánom. Vypukla vojna. Sedliacka vojna proti pánom.

Kaštiele, traste sa!

Pokorným a ponižovaným sedliakom bolo treba jasne ukázať, kde je skutočná príčina ich biedy. Najprv totiž len páliť listiny a urbáre, kde boli zapísané ich povinnosti — domnievajúc sa, že tým už zrušili príčinu svojej biedy. Sedliakom bolo treba ukázať, že prapríčina ich nešťastia je v pánoch a v systéme ich vlády. Legendárne znie reč, ktorú sedliackemu vojsku predniesol jeho veliteľ Juraj Dóža. „Čo sa urodí na pôde obrobenej vašou prácou a námahou, čo zoriete svojím dobytkom, stane sa korisťou šľachty. Jej obrábate zem, pre ňu sadíte vinohrady, pre ňu chováte stáda kráv a ošípaných, a vám zostáva iba robota a bieda. Keď pán stavia, keď sa žení, keď vydáva dcéru, keď usporiada hostinu, keď sa mu narodí syn alebo zomrie, keď vo vlastnej veci cestuje na panovnícky dvor, dá si to od vás zaplatiť. Váš pán nič neurobí bez toho, aby vás nepoškodil. Jeho sviatok je vašim smútkom, jeho prepych pohltí vaše peniaze.“

Kráľ sa v Budíne triasol a vypisoval probebné listy o pomoc do všetkých okolitých štátov. Kaštiele horeli, panstvo sa schovávalo po všakovakých komorách a dierach, lebo revolučná spravodlivosť neobchádzala nikoho. Od mája do konca júla celá uhorská nížina horela. Nikto nevedel, kde sa vlna

„Jeho sviatok je vašim smútkom...“

revolúcie zastaví, koho zmietne. Tam, kde sa šľachta pokúsila napadnúť vzbúrencov, bolo ešte horšie. Podchvíľou skončil nejaký biskup na kole alebo nejaký barón na povraze. A Dóža, pod zástavami ktorého stáli sedliaci zo všetkých národov Uhorska, dostával podporu z každej strany. Aj od nás, zo Slovenska.

Krutá odplata

Keď šľachta videla, že jej život i majetky visia na vlásku, keď spoznala, že zo zahraničia jej neprichádza žiadna pomoc, pustila sa do boja so sedliakmi sama. Jej dobre vyzbrojené a vycvičené vojská najprv napádali menšie oddiely a potom, keď sa spojili vojská hlavného veliteľa šľachty Štefana Báthoryho a sedmohradského vojvodu Jána Zápoľského, trúfali si napadnúť aj hlavný prúd sedliackych križiakov. Táto rozhodujúca bitka sa strhla pri Temešvári (v dnešnom Rumunsku). V krvavom zápase križiaci podľahli. Veliteľ Juraj Dóža a jeho brat Gregor padli

do zajatia. Neskôr rozohnali vojsko sedliackeho kňaza Vavrince a zajali aj toho.

Nastalo kruté a krvavé účtovanie. Juraja Dóžu posadili na rozpálený železný trón a korunovali ho do biela rozžeravenou železnou korunou. To mal byť posmech: korunovácia železného kráľa. Pre kňaza Vavrince vymysleli trest, aký sa kedysi ušiel Jánovi Husovi. Upálili ho. Potom nastalo kruté vraždenie povstalcov, prenasledovanie, hubenie, aké krajina dovtedy nikdy nepoznala. Zo stotisícovej armády povstalcov šľachta vyvraždila sedemdesiat tisíc. A ešte sa jej stále málilo. Krvilačne volala po pomste.

„Divý snem“

Tak nazývali snem, ktorý zasadal tridsaťtri dní a ktorý bol pre osudy poddaných v našej krajine horší ako vlastné povstanie. S priam besnou nenávisťou prijímala šľachta jeden zákonný článok za druhým, aby čo najtvrdšie zasiahla sedliakov. No už nielen tých, čo sa

vzbúrili, ale každého, kto sa narodil alebo sa mal v budúcnosti narodiť v sedliackej chalupe. Trestala teda nielen otcov, ale aj ich deti, vnukov a pravnukov. V snemových uzneseniach sa prejavil najtemnejší duch barbarstva, hrôzy a pomstychtivosti, aké ani jedna okolitá krajina nepoznala. Spomedzi 62 zákonných nariadení, ktoré snem proti poddaným prijal, najkrutejší bol článok, ktorý naveky zakázal poddanému vystahovať sa z miesta, kde sa narodil a žil. Poddaný zostal pripútaný k pôde ako večitý nevoľník: Jeho život i smrť sa naveky ocitli v rukách pána. Poddaný stratil svoju vlasť, domovinu. Stal sa v nej znova takmer iba otrokom. Vysnívaná sloboda rozplynula sa v nenávratne. Nastali kruté dni upevňujúceho sa feudalizmu. A to všetko v čase, keď sa v západnej Európe už feudálne putá počali lámať a zjavovala sa nová sloboda.

(Pokračovanie)

Píše doc. dr. MATÚŠ KUČERA, CSc.
ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Knižky, ktoré ťa potešia

Neviem, či poznáš Klub mladých čitateľov, či si jeho členom, či máš vo svojej knižničke knihy, na ktorých je okatá a strapatá sova — odznak KMČ. Ak áno, nemusíš ti vysvetľovať, aká je to edícia, čo za knižky v nej vychádzajú, aké sú podmienky a výhody členstva. Ak však Klub mladých čitateľov nepoznáš a nevšimol si si doteraz, že niektoré knihy z Mladých liet majú na chrbte znak sovy, čo sa podobá na knižku, potom bude dobre, ak sa o tom niečo dozvieš. Teraz je totiž práve vhodný čas, aby si sa mohol stať členom KMČ a objednať si podľa vlastného záujmu a výberu knižky, ktoré ťa potešia v budúcom školskom roku. Budú to knihy jubilejného 20. ročníka a potešia ťa dva razy: raz, keď si ich objednáš, druhý raz, keď ich budeš držať v ruke už ako svoje vlastné.

Možno máš rád knižky o zvieratkách, možno knižky s veselými a smiešnymi príhodami. Potom by ťa potešila nová knižka Jozefa Pavloviča Lienka Anulienka. Ako vysvitá už z názvu, hlavnou hrdinkou je lienka, ktorá spolu s ďalšími lúčnymi i lesnými chrobáčikmi — kamarátmi i neprajníkmi — prežíva od jari do jesene všelijaké príhody. Mimoriadne pútavá je aj knižka maďarskej autorky Ágnes Bálintovej

Gruľko Hrozienco. Veselé i vážne, smiešne i poučné príhody prasiatka Gruľka iste mnohí poznajú z obľúbeného televízneho seriálu. Možno si aj ty videl niektorú časť na obrazovke.

Nie je vylúčené, že si už povyrástol a väčšmi než rozprávky ťa zaujímajú príbehy o skutočných deťoch, o ich zážitkoch a dobrodružstvách, ktoré môžeš prežívať spolu s nimi. Ak je to tak, potom by sa ti iste páčila ďalšia klubová knižka Do videnia, Natanael! Odohráva sa v súčasnosti v istej arménskej dedine, kde trávajú prázdniny niekoľkí tvoji arménski vrstovníci. Viacmenej náhodou sa zapletú do napínavého dobrodružstva okolo pátrania po stratenom starom rukopise. Autorom je Karen Simonjan.

Alebo máš radšej diela, pri ktorých sa ti od napätia tají dych? Potom je pre teba ako stvorená knižka 3 x Alfred Hitchcock, kde traja pátrači postupne vyriešia tri záhady: ostrova Kostier, ohnivého oka a miznúceho pokladu. Takto by som ti ešte dlho mohla rozprávať o knižkách, ktoré sme vybrali do 20. ročníka KMČ, pre potešenie všetkých členov: Krokodíl Gena od E. Uspenského, Perleťová ruža od G. Oljičovej alebo Čierny šíp od R. L. Stevensona. Je ich spolu dvadsaťdva a každá istoiste poteší všetkých mladých čitateľov. Ak chceš, môžeš k nim patriť aj ty, ale musíš sa prihlásiť do nášho klubu, lebo klubové knižky sa v kníhkupectve kúpiť nedajú. Na prihlášku sa spýtaj buď súdružky učiteľky v škole, alebo napíš priamo do Klubu mladých čitateľov (Klincová ul. 35/a, 815 19 Bratislava), aby ti ju poslali. A keď si vyberieš, čo sa ti bude pozdávať, potom už len budeš nedočkavo čakať, kedy začnú prichádzať knižky, ktoré ťa potešia.

ELENA LINZBOTHOVÁ

Zahádam ti hádku

JOZEF PAVLOVIČ

Siata hádanka

V bruchatom paláci
dnuká
tisíce černoškov
hrká.

Čo je to?

Slziaca hádanka

Prehorúce
slzy sa jej rinú,
keď nám večer
vypnú elektrinu.

Čo je to?

Tečúca hádanka

V koryte stále
leží,
a pritom v diale
beží.

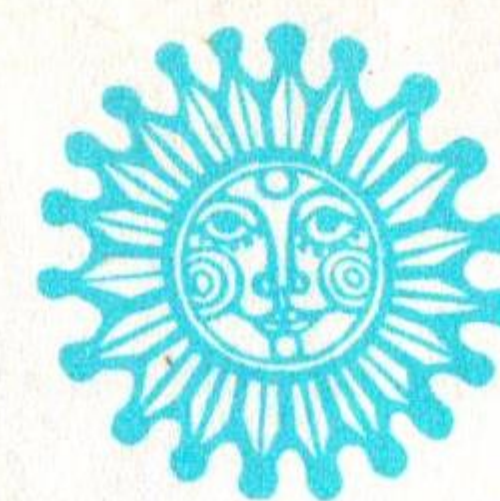
Čo je to?

Rozlúštenie hádaniek nám posielajte **do konca mája** na korešpondenčnom lístku. Nezapudnite napísať svoju celú adresu a vek. Správne odpovede a výhercov uverejníme v 1. (septembrovom) čísle budúceho ročníka.

Správne odpovede zo 7. čísla: Elektrický vlak aj trolejbus; motýľ; šarkan.

Knihu vyhrávajú: Martina Sekejová, Lipt. Mikuláš; Peter Laurinec, Nové Vozokany; Zdenka Makuňová, Trebišov.

Zápisník Slniečka

Rad republiky Bohumilovi Říhovi. Generálny tajomník ÚV KSČ a prezident ČSSR Gustáv Husák a prezident ČSSR Gustáv Husák prijal 19. februára na Pražskom hrade národného umelca a nositeľa Ceny Hansa Christiana Andersena Bohumila Říhu a odovzdal mu Rad republiky. Toto vysoké štátne vyznamenanie udelil autorovi Honzíckovej cesty, Detskej encyklopédie a radu ďalších iných diel pre deti i pre dospelých pri príležitosti jeho 75. narodenín za celoživotné zásluhy o rozvoj československej socialistickej literatúry. Srdečne blahoželáme.

Predpremiéra Explózie. Za prítomnosti vedúceho oddelenia kultúry ÚV KSS Rudolfa Juríka, vicekonzula Generálneho konzulátu ZSSR v Bratislave J. Rumiancev, námestníkov ministra kultúry SSR J. Mravíka, P. Koyša, V. Čerevku, vedúceho tajomníka Zväzu slovenských spisovateľov J. Soloviča a iných významných predstaviteľov nášho kultúrno-spoločenského života bola 11. marca vo Filmovom klube v Bratislave slávnostná predpremiéra televízneho filmu Explózia, ktorú podľa rovnomennej knihy zaslúžilého umelca Ruda Morica nakrútil mladý režisér Anton Majerčík.

Ocenenie práce Jána Turana. Pri príležitosti 50. narodenín udelil minister kultúry SSR Miroslav Válek Jánovi Turanovi čestný titul Zaslúžilý pracovník kultúry, čím ocenil

jeho podiel na rozvíjaní súčasného kultúrneho i literárneho života.

Pocta detskej knihy a Mladým letám. Pri príležitosti Mesiaca knihy boli vyhlásené výsledky československej súťaže „Najkrajšie knihy roku 1981“, ktorú usporiadalo Ministerstvo kultúry ČSR, Památník národného písemníctví, Slovenské ústredie knižnej kultúry a Matica slovenská. „Z produkcie slovenských vydavateľstiev,“ konštatuje sa v záverečnom vyhlásení poroty, „bola najvýraznejšie a kladne hodnotená vysoká úroveň detských kníh, ktoré si už po niekoľko rokov udržujú v súťaži popredné miesto. Zvlášť bola ocenená činnosť vydavateľstva Mladé letá za príkladný prístup k tvorbe detskej literatúry, čo sa odrazilo i v cenách a v rade čestných uznaní ilustrátorom, grafickým upravovateľom a tlačiarňam.“ Z kníh vydaných v Mladých letách ocenenia získali — zbierka francúzskych rozprávok Pávi kráľ (ilustrátor Albín Brunovský Cenu SÚKK, grafický upravovateľ Lubomír Krátky Čestné uznanie, Mladé letá Čestné uznanie, Polygrafické závody Čestné uznanie), próza Dušana Duška Pišťáček (Čestné uznanie ilustrátorovi Stanovi Dusíkovi, Čestné uznanie L. Krátkemu za grafickú úpravu), náučná kniha Jozefa Galatu Čo je prečo tak (Cena SÚKK za ilustrácie pre výtvarníka do 35 rokov Petrovi Čpinovi), próza Anny Minichovej V našom meste býva Gulliver (Čestné uznanie za ilustrácie Lube Končekovej-Veselej), kniha zasl. umelca Ruda Morica Podivuhodné príbehy Adama Brezuľu (Cena Gen. riaditeľstva Slovenskej polygrafie Tlačiarňam SNP v Martine), kniha detských hier Klimenta Ondrejku Podte, deti, medzi nás (Čestné uznanie za ilustrácie Viere Krajcovej), kniha

sovietskej spisovateľky S. Prokofievovej Záhada žltého kufríka a zelenej tabletky (Čestné uznanie za ilustrácie Dušanovi Kállaymu), básnická zbierka Jany Šimulčíkovej (Čestné uznanie za ilustrácie Kataríny Ševellovej-Šutekovej), hrdinský epos baškirského národa Tátoš Akbuzat v podaní Heleny Križanovej-Brindzovej (Čestné uznanie za ilustrácie Jarmile Pavličkovej), kniha Boženy Trilecovej Urob si z handričiek (Čestné uznanie Lube Lauffovej za výber dokumentácie) a napokon výber z poézie a prózy Márie Rázusovej-Martákovovej Jarné vtáča (Čestné uznanie Mladým letám za starostlivosť o detskú knihu, Čestné uznanie za ilustrácie Alojzovi Klimovi, Čestné uznanie za grafickú úpravu Lubomírovi Krátkemu).

Nové rukopisy. Spisovateľ Dušan Kováč, autor významnej prozaickej knihy Tajomstvá, odovzdal redakcii pôvodnej tvorby ML rukopis svojej najnovšej práce s názvom Za studničkami. Čitatelia Slniečka mali možnosť oboznámiť sa s budúcou knihou tohto talentovaného prozaika, rozhlasového a televízneho dramatika prostredníctvom niekoľkých poviedok, ktoré sme publikovali v tomto ročníku. Ďalší úspešný autor a veľká nádej slovenskej detskej literatúry Daniel Hevier pripravil pre Východoslovenské vydavateľstvo v Košiciach zbierku moderných rozprávok s názvom Odlet papierových lastovičiek.

Medzinárodný deň detskej knihy. Z podnetu medzinárodného združenia pre detskú knihu — IBBY sa 2. apríl, deň narodenia dánskeho spisovateľa Hansa Christiana Andersena, oslavuje na celom svete ako Medzinárodný deň detskej knihy. Patronát nad tohtoročnými oslavami má Cyperská sekcia IBBY.

Videli ste už rakliadu princeznú? Nie? Tak sa podívajte. Sedí si v medenom rámku a nudí sa.

HLÚPOM JANOVI
PISA A KRESÍ O ZIMKA

V telefónnom rozname našla jeho číslo. Aj keď bolo hlúpe: 000-00

A ZAVO-LALA

ČRŔNK, ČRŔNK...

MILÝ JANO, PRÍD DO MEDENÉHO ZÁMKU OPRAVIŤ STRECHU, ZATEKÁ NAM SMŮTOK...

Princezná vedela variť len olovené halušky.

Keď sa Jano najedol, nevládal sa pohnúť.

Princezná si pomyslela: KEĎ NIET ŠARKANA, DOBRÝ BUDE AJ HLÚPY JANO...

Trojhlavý šarkan po mesačnom manželstve odlehel do inej rozprávky.

Hlúpy Jano išiel. Vedel, že trojhlavý šarkan nie je ziarlivý.

Do toho uložila pomocou obrovského magnesu!

3 dni sedel na streche medeného rámku. ŠKRK ŠKRK. Srdceho dňa zliezol, lebo bol hladný.

Žili by si šťastne, ale Jano si prečítal v rozprávke, že sa dá premeniť na jablko.

Princezná mu bola po vôli a premenila medený ráмок na jablko.

Ale Jano v slabej chvíli jablko zjedol.

Povede, deti: oplati sa byť pokračovním?

KONEC